

QUADERNS D'ESTUDI

Nº 42

BARCELONA, JULIOL 1920

VOL. XII

ELS PROBLEMES ESPIRITUALS DE CATALUNYA.*

— Senyores, Senyors : Ans de donar començ a la lectura de la Conferència, que he escrita íntegra perquè parlant jo no tinc estil, permeteu-me el plaer d'evocar en mig de vosaltres, amics i compatricis, alguns records d'aquella ja llunyana infantesa meva, passada en aquesta estimada i enyorada Ciutat nativa. No és cap afany pretenció d'autobiografia, sinó el desig de donar a aquest pobre parlament un caient local, un caient gairebé domèstic, i a aquesta reunió d'avui un aire de família.

Com va néixer el meu nacionalisme. — I em fixaré especialment en aquells records meus que assenyalen el naixement en el meu esperit del sentiment nacionalista, que s'inicià ja des de molt petit. Potser estranyarà a algú que aquí es poguessin trobar gèrmens nacionalistes, fa vint-i-cinc o trenta anys, quan a penes hi havia a Valls altre catalanista que el Sr. Moragas. Però la vida és molt més complexa que no ens figurem, i de vegades es produeixen fets que, sense cap intenció de part del qui els posa, desvetllen una emoció o una curiositat abans insospitada.

La primera impressió que jo recordo, relacionada amb el catalanisme, la vaig rebre molt petit encara, a l'escola primària. Jo tenia un mestre excellent que tots recordareu : el Sr. Rodon. El Sr. Rodon era un veritable mestre, ple d'amor als infants, d'abnegació i de paciència i poc afectat a donar càstigs. Sabia infondre, en virtut d'una admirable acomodació a la capacitat dels nens, els coneixements fonamentals de la vida. Sempre

* Conferència llegida a l'Associació Catalanista de Valls el dia 29 de febrer de 1920.

parlava en català. Però de tot el que ell ens digué, sols en recordo una frase, i la recordo perfectament. Quins misteris té la nostra memòria! Els psicòlegs encara no han pogut esbrinar la causa d'un fenomen que tots experimentem : hi ha coses que rellisquen sobre el nostre esperit, sense a penes deixar-hi empremta; en canvi, n'hi ha d'altres que fereixen de tal manera la nostra atenció, que les recordem tota la vida. D'aquestes és aquella frase del Sr. Rodon. Un dia, parlant de llengües, ens digué : «El català és un dialecte del castellà...» Quina impressió tan profunda em produí! Tan profunda, que ara, quan vull recordar la veu, el rostre, els ulls, el gest, el tom de llavis del Sr. Rodon, me'l tinc d'imaginar pronunciant aquelles paraules, allí, en mig del rotlló d'alumnes, en l'última aula del corredor del Col·legi del Carme.

Mai més no ho vaig oblidar. Jo no sabia ben bé què era un dialecte (jo ho sabés aral!); però a través d'aquesta paraula despectiva, hi veia un llenguatge vil, corrupte, secundari. Tenia la persuasió que el català *no podia ésser escrit*, que no hi podia haver signes gràfics que representessin damunt el paper els sons d'aquella parleria ordinària.

I amb aquesta persuasió vaig créixer, fins que al cap de tres o quatre anys, s'esdevingué un altre petit fet transcendent. Anant a Col·legi, vaig veure de cua d'ull que un noi, amb el qual jo no tenia cap relació, portava un llibre així titulat : *Gramàtica de la llengua catalana*. Recordo perfectament el lloc; era al capdavall del carrer del Carme, davant de can Plana.

No us podeu figurar el sondroll d'esperit que això em va produir. En aquell moment vaig veure desmentida la paraula del Mestre.*

* Per si això podia significar cap mica de desprestigi del Sr. Rodon, em plau de consignar que, a part d'ésser en aquell temps cosa molt natural (era pels volts del 1890), el bon Mestre, de qui guardo un gratíssim record, tingué, fa uns tres anys, la gentilesa de visitar-me a Tarragona, i en la llarga i agradosa conversa que tinguérem, en què es parlà de coses d'educació, vaig veure amb gust, però no amb sorpresa, que havia canviat totalment de parer i que donava en les seves tasques pedagògiques (que encara exerceix) un lloc d'honor a la *llengua catalana*. Sia dit en honor seva.

Tot meravellat vaig restar de veure que, en bon compte, el català podia escriure's, que era una llengua digna que en fos escrita una gramàtica, que allò que a classe fèiem amb el castellà, hi havia qui ho havia fet amb el català. Quina torturadora curiositat em va envair de veure i fullejar i engolir-me aquell llibre, aquell tresor preciós i desconegut, més preciós per a mi pel fet d'ésser desconegut! Però jo no tenia amistat amb aquell noi. No podia demanar-l'hi. Era un simple *conegut* d'anar a Collegi, amb el qual no havia tingut mai una paraula. Cada vegada que el veia o el recordava, m'apareixia com a posseïdor d'una meravella profundament cobejada i fins vaig arribar a tenir-li enveja.

L'atzar de la vida féu que al cap de tres o quatre anys més, sense cercar-ho, perquè jo era tímid, contragués amistat amb aquell noi. No cal dir que el primer que li vaig demanar fou que em deixés aquella misteriosa *Gramàtica de la llengua catalana*. Ell fou tan gentil, que no me la va deixar, sinó que me la va regalar, i encara la guardo piadosament en un recó estimat de la meua llibreria. Ja us diré qui era; no hi ha cap inconvenient perquè no és cap mal : era el noi del rellotger Sicard, que no sé què s'és fet, perquè no l'he vist més per aquí.

La vaig devorar, no cal dir-ho, i recordo que la primera carta que vaig escriure a l'amic Sicard, la primera cosa probablement que he escrit en català, començava literalment amb aquestes paraules : «No estranyis que t'escrigui en català, perquè el català és la nostra llengua...»

Després, ja no cal dir-ho. Jo en aquell moment ja era nacionalista, perquè ja escrivia en català, i el nacionalisme s'enclou tot en una sola cosa : l'idioma. Qui estira l'idioma ho estira tot. El dia que conseguíssim que tots els catalans escrivíssin correctament el català, aquell dia ja no hi hauria catalanistes; només hi hauria catalans, perquè la paraula *català* voldria dir tot allò que avui diu la paraula *catalanista*.

L'últim mestratge en nacionalisme, el qui em va encendre en la idealitat patriòtica, el vaig rebre de llavis d'un Pare Esco-

lapi, a qui vull dedicar des d'aquí un homenatge pòstum: el P. Jaume Muixí, al Cel sia. El P. Muixí, alguns dels aquí presents ho recordaran, ens ensenyava el francès, però tant com el francès, o potser més que el francès, ens ensenyava el català i no perdia ocasió, prenent peu de la semblança dels dos idiomes, de fer excursions interessantíssimes a la nostra llengua, i d'enardir-nos d'entusiasme patriòtic. Molts joves d'aleshores, avui homes, li deuen l'abrandament nacionalista.

I ara, amics, després d'aquestes notes vallenques, escolteu la conferència que porto preparada.

La unitat dels problemes i la unitat nacional. — I començo per dir que el primer càstig de la meva gosadia, en acceptar la invitació de donar aquesta conferència, fou l'errada de l'enunciat; car no es pot parlar dels problemes espirituals, sinó del problema espiritual de Catalunya. I això, senyors, és gran fortuna, car demostra la unitat del nostre esperit, l'harmonia de ses potències i de ses necessitats i la possibilitat de guariment.

Quan un poble presenta problemes incompatibles, digueu que no és un poble, sinó una multitud gregària o una juxtaposició de pobles. I encara : quan un poble presenta problemes independents, cadascun dels quals comporta una solució isolada, encara que no incompatible amb la solució dels altres, o no és un poble, o és un poble en descomposició que ha perdut la natural solidaritat de tots els seus elements orgànics.

La salvació, doncs, la vida, radica en la Unitat. Llavors rail! Tots els problemes s'encavalquen, l'un enfonsa les arrels en la soca de l'altre, tots tenen un mateix caient d'esperit. Descubriu-vos; sou davant d'una obra de Déu : d'una nacionalitat. Heu's aquí, sense pensar-hi, una contraprova pragmàtica del nacionalisme.

I jo us diré més encara : llavors la multiplicació dels problemes, lluny d'espantar-nos, ens ha d'encoratjar, per tal com l'un és la solució de l'altre i qualsevol d'ells pot ésser la de tots. És cosa semblant als sistemes d'equacions algebraïques; el nombre d'equacions no dificulta, sinó que facilita la solució. Cada equa-

ció, cada problema en el nostre cas, no és més que un nou plantejament sota un caire distint, del problema únic i fonamental. Com més caires, més visió total, més facilitats, doncs, de solució.

Per ço jo no comprenc el pessimisme d'alguns respecte de Catalunya; si un moment hi ha hagut que poguéis afalagar tots els optimismes respecte de la salut de la Pàtria, és aquest d'ara, en què tots els seus problemes espirituals estan fortament, crua-ment plantejats. I si no ho estaven tots, si n'hi mancava algun, preguem a Déu que ens el plantegi aviat i bé, per tal de tenir a la vista tots els caires de l'esperit de la Pàtria i trobar-hi la solució avinent.

Perquè no oblidem que, així com en Àlgebra un veritable sistema d'equacions no pot resoldre's si en manca una, perquè fins aleshores no està l'equació fonamental plenament plantejada, també en un problema espiritual, individual o col·lectiu, la solució no esdevé trobadora, fins que el problema està plenament plantejat en totes ses derivacions possibles.

Aquest fou el gran benefici que ens féu el Senyor un any enrera. Teníem l'autonomia a l'abast; teníem a punt de resoldre fragmentàriament el gran, el complex problema de Catalunya, que no és sols un problema polític. I el Senyor, en allargar nosaltres el braç, va alçar la branca fins a fer el fruit inassequible.

Alguns comencen de veure avui com fou amorosa amb nosaltres la Providència. Perquè, què n'hauríem fet d'una Catalunya sense justícia social, sense disciplina en el treball? La tasca feixuga i minuciosa de l'organització d'un Estat, s'hauria pogut conjuminar amb l'exercici de coerció, de legislació, de reglamentació que demanen els afers socials? Un treball d'infantament com el primer, no hauria estat impedit per unes funcions de Govern pròpies de poders consolidats? Val més que la qüestió es plantegi totalment, amb tots els elements i totes les qüestions parcials que l'integren. Sols llavors estarà en saó de compliment i la solució vindrà madura i l'infantament serà

dolorosament normal. Digué llavors el polític que no creguéssim en els parts que no fossin dolorosos. La dolor que llavors no hi era, heu's-la aquí ara. I que aquesta dolor ens comença a portar un lluc del nou dia, és per a tothom cosa ben albiradora.

El problema català és un problema d'esperit. — Oh, quina equivocació, el creure que el problema de Catalunya és solament un problema polític! Tant se valdria dir que no és real, perquè no hi ha al món cap problema veritable que sia exclusivament polític. La destinació de la matèria és el servei de l'esperit i una política que no tinga com a fi l'eclosió o l'expandiment d'un esperit nacional, és pròpia d'aquells pobles agònics que no tenen altre destí que servir de botí innoble als occidors del seu esperit propi.

Tenir esperit : heu's aquí el problema. Amb esperit propi, la Grècia, dominada políticament per Roma, tenia dret a la glòria entre els pobles. Sense esperit propi, la Romania d'ara fa vint anys, tot i tenir la independència política, era una colònia espiritual de França que fins l'idioma oficial li imposava amb menyspreu del propi. També aquí es podria aplicar la màxima evangèlica : Quin profit treurà un poble de conquistar tot el món, si en sofreix menyscapte el seu esperit?

L'esperit, tant individual com nacional, és un centre roent d'energia, auriolat de facultats invasores i receptores, cadascuna d'elles amb els seus problemes, l'objecte únic dels quals és el manteniment del foc intern. Així a Catalunya hi ha un problema social, un problema lingüístic, un problema cultural, un problema religiós, i tots ells es refonen en un sol : el problema espiritual de Catalunya : la seva existència i fructificació com a esperit autòcton dins la Humanitat. Si aquesta existència i fructificació es podia assolir sense una fórmula externa, oficial, d'independència o autonomia política, llavors, el problema polític no tindria cap importància, com no en tenia per la Grècia post-clàssica, que més que envaïda, era, en l'ordre espiritual, invasora, fins al punt que a Roma, la Metròpoli política, el parlar en grec

era no solament de bon to, sinó una necessitat imposada per l'enorme importància de la cultura hellènica.

Però si Catalunya no pot assolir aquella existència lliure i aquella fructificació del seu esperit sense una llibertat política, llavors el problema polític d'atènyer aquesta llibertat té una gran importància, però només que com a mitjà per a aconseguir l'esplet espiritual que com a poble té dret i deure de donar al món. L'autonomia no és, doncs, un fi. No volem la llibertat pel goig de posseir-la, sinó impulsats pel sentiment del deure, perquè veiem que sense ella no podem dir al món amb la nostra veu, la nostra paraula. L'autonomia no és una vanitat.

Vanitat i gran vanitat seria una autonomia sense esperit. I no tindriem esperit si estàvem mancats de justícia social, de llengua perfecta, de cultura, de religió. Heu's aquí, doncs, senyors, els quatre problemes que integren el gran problema espiritual de Catalunya. No interessaria per res al món, ni ens interessaria gran cosa a nosaltres mateixos, el sol fet polític d'establir en un recó de Mediterrani una demarcació geogràfica governada autonòmicament. A fi de comptes, el que interessa al món és l'esperit i els seus problemes, i mentre l'Europa té en oblit els pobles independents de l'Àsia que res no diuen en llenguatge d'esperit, s'interessa per Catalunya i per Flandes que fan naixer — cosa meravellosa en aquests temps de decrepituds — una nova modulació en el llenguatge universal de l'emoció i de la recerca.

O catalans de Valls! Aquella Catalunya lliure que somiem, somiem-la com un gran Santuari. Que sia el Casal d'un nou esperit que es reveli a la Humanitat en tardania. Que un nou cant digui una nova emoció, que una nova intelligència revisi i expressi amb entonació d'adolescent tots els problemes de la cultura, que una nova veu entoni la lloança de l'Altíssim, i llavors el món ens escoltarà i haurà espletat en glòria i en profit de l'Home la nostra Renaixença.

Per ço és bona cosa que ens sien plantejats tots els problemes, per tal de poder-los donar la nostra solució. Catalunya és

un infant que ha d'aprendre totes les ciències, s'ha d'ensinistrar en totes les disciplines, ha de sentir totes les emocions, ha de resoldre tots els conflictes, ha de tornar a crear, en un mot, a casa seva, el món divers de la cultura. Car ja sabeu que no s'aprèn bé sinó aquella ciència que el deixeble es fa la il·lusió de crear-la, donant-li un encuny propi. Donar l'encuny català a totes les ciències i a totes les arts, fent-les avançar d'un pas en la noble embranzida : això és l'únic que justifica el plantejament del nostre problema nacionalista. Car tot problema nacionalista no és més, a fi de comptes, que un problema de cultura.

L'aspecte lingüístic del problema. — Catalunya no pot crear avui una cultura, ni científica, ni social, ni religiosa, perquè en la formació dels seus fills, d'aquells milions de cervells en qui ella pensa, té de contradir la llei natural de la fidelitat al verb propi, té d'acceptar sistemes d'ensenyament que repugnen al seu tarannà, el sistema del professor eloqüent, dels alumnes copistes, de la falsificació de la Natura mitjançant unes reproduccions mortes de les coses vives. L'infant català, en ésser que entra a l'escola, té de destruir tota aquella primera organització de les vies de l'esperit que la paraula vigilant de la mare i la vivor del carrer i de la natura havien començat d'obrir en el seu cervell. Tot ha d'ésser esmenat per la vanitat d'un oficialisme ert que mira de reüll tot el que sia fruit de naturalesa, i l'educació esdevé des de llavors una lluita contínua entre dues formacions : la de l'escola, tota artificiosa i antipàtica, i la de la vida, tota natural i amorosívola. Felicitem-nos, catalans, de la ineptitud educativa de l'escola oficial, que ha permès gairebé sempre el triomf de la naturalesa.

Però no sense perjudici de l'infant, que es veu mancat d'un fort instrument d'expressió noble; car la llengua natural ha restat inculta com les herbes del carrer, i l'altra, l'oficial... ni ells saben ensenyar-la, ni nosaltres sabem aprendre-la. I aquesta tragèdia que ja no és un bilingüisme, sinó un doble semilingüisme, i en darrer terme una afàsia per les coses de l'esperit, perdura en l'escola secundària i en les superiors, on segueixen les dues

llengües sobreposant-se i manllevant-se mutualment elements d'expressió, fins al punt que fa tanta llàstima de sentir parlar un dels nostres escolars, o advocats, o metges, en català, com de sentir-los parlar en castellà. D'aquí resulta la progressiva depauperació del català i la seva reducció a llengua vil, a *patois* innoble. A tot català li cal una reeducació empresa particularment, que ni tots poden ni volen emprendre. Aquí teniu, doncs, el problema lingüístic, i la seva solució evident: el retorn a la naturalesa i la utilització i millorament de l'idioma. No és que el creguem més bo ni més dolent, més dolç o més aspre. Això seria una vanitat. Si haguéssim de seguir el criteri de la dolçor o de l'aptitud en la tria del nostre idioma de la cultura, l'escollit no seria probablement el que ens imposen.

No: dolça o aspra, pobre o rica, la nostra llengua és la nostra. Jo us he de confessar que no he entès mai què vol dir que una llengua és dolça o és aspra. Crec que el dolç o l'aspre, no és la llengua, sinó la boca que la parla. En boca d'un dandi refinat, d'un literat exquisit, qualsevol llengua és suau i agradívola. En boca d'Heine, l'alemany sona a cants de rossinyol. En boca d'un bastaix de moll, qualsevol llengua és aspra. Res més intolerable que l'italià renegaire dels *vetturini* de Roma. No fem cap cas que els mateixos que ens l'han envilida, bandejant-la del fòrum i del púlpit, de la ciència i de l'art, de l'escola i del llibre, diguin que la llengua catalana és aspra. Fins arribaré a dir que ens interessaria que ho fos, per així poder-la fer dolça amb el conreu amorosívol i les regors incessants de la cultura. Jo, sense tenir cap tendència ruralista, preferiria una aspror juvenívola, senyal prometedor d'un desplegament triomfal, a una dolçor deliquéscent, signe de decadència.

L'aspecte cultural del problema. — Sols quan tindrem una llengua perfectament educada, plegable a tots els subtils onejaments de l'emoció i del pensament, podrem construir, a base de la nostra tradició, de l'aportament d'elements forans i de la investigació pròpia, una cultura catalana. Seria una error lamentable de creure que això ja s'és fet. És encara un problema, en

vies, certament, però no en estat de solució. I és que la llengua pròpia, a més d'ésser l'instrument insubstituïble del pensament propi, és també l'orgue d'assimilació del pensament estrany, i quan es vol procedir a aquesta assimilació sense l'instrument d'un idioma perfect i d'una tradició renascuda, en pateix la cultura, que resta una exòtica superposició, i en pateix la mateixa llengua, subjecta a deformacions torturadores. Si la prova, per fortuna nostra, s'és feta! El diletantisme filosòfic, la més perillosa de totes les vanitats, s'introduí en el camp, tot just eixeremat, de la cultura catalana, i hi trasplantà flors exòtiques que ni aroma ni fruit no produïren.

Solució, doncs, del problema cultural de Catalunya : el retorn a la nostra tradició d'idioma i de doctrina; i dit amb paraula bíblica, aquella sentència del Llibre Sant que posava el Doctor Nacional en el frontispici de la Tradició Catalana : *Attendite ad petram unde excisi estis* : penseu en la pedrera d'on heu estat tallats. Sense una reedició material i espiritual del nostre tresor filosòfic, d'En Ramon Llull, d'En Ramon Martí, d'En Ausies March, d'En Sibiude, Penyafort, Eximenis, Lluís Vives, Balmes, per no assenyalar sinó els cimals més prominents, és oradura de pensar en el renaixement filosòfic de Catalunya. Quan tot això tindrem, i ho podríem tenir prompte, podrem assimilar-nos, sense perill de diletantisme, la ciència d'altres pobles, per a incorporar-la a l'orgue català del pensament universal. Res de resclosiments temorencs, però res tampoc de desarrelaments ni d'afanys prematurs d'universalisme. Sols serem ben universals quan serem ben nosaltres mateixos.

Hi ha, a més, una raó de pietat filial i de caritat de pàtria. Els nostres grans pensadors, més que més els que escriviren en català, caigueren junt amb la pàtria i la llengua de l'apreci universal. Qui dubta que un Ramon Llull francès seria avui una columna del pensament europeu tan forta com un Dant o un Pascal? Al fet d'ésser catalans, a llur fidelitat al propi verb, deuen llur minva de glòria. Llur pecat fou l'haver estat nostres. Sia ara justament aquesta la llur for-

tuna. Renaixin amb la llengua que amb sa caiguda els arrossegà a l'oblit del món.

I no refusen cap mestratge, per modest que sembli. La virtut pròpia del deixeble és la docilitat, que etimològicament (docilitas==docibilitas) significa aptitud d'ésser ensenyat. Aquells monestirs d'Alemanya on els monjos conservaren el caliu sagrat de la cultura antiga, reberen el coneixement del grec de llavis d'una dona : la princesa Eduvigis, que l'havia après per tal de preparar-se a ser maridada amb l'Emperador d'Orient, al qual havia estat promesa. Acompanyat d'un de vell, un dia se li presentà un monjo jove, molt coneixent del llatí, demanant-li ensenyament de grec, amb la gràcia bàrbara d'aquest vers : *Esse velim graecus, cum vix sim, donna, latinus*. Voldria ser grec, senyora, jo que a penes soc llatí. El savi rierol de cultura clàssica que nasqué de llavis d'aquella dona fecundà tots els monestirs que copiaren i conservaren els textos de la cultura hel·lènica. Res no hi ha petit en l'ordre de l'esperit.

Totes les collaboracions són precioses; tal vegada la més modesta pot aportar aquella flameta, o, si tant no, aquell cop desvetllador de l'atenció, que provoqui la visió de noves i esplèndides perspectives. Poc podien pensar aquells cristians primitius que pintaven imatges de la Mare de Déu en vasos de creta, que les seves obres humils havien de servir de testimoni irrecusable per a demostrar l'antiguitat de la devoció mariana. Tot pot interessar a l'esperit. Si a tot arreu és pernicios el sistema del cacicat, enlloc no ho és tant com en el món de la cultura.

El caire social del problema. — La tradició i l'idioma, servint de fonament receptor del mestratge dels savis, donaran a l'esperit català la possessió de si mateix i facilitaran la florida del nou ordenament social que arreu del món dolorosament es prepara. Jo no sé veure aquesta dolor universal d'avui amb ulls humitejats, com no s'hi veu la dolor d'un infantament. Té massa anys el món i ha passat massa vegades les terrors millenàries, per creure fàcilment en averanys de malastre. És clar que al fons de la natura humana hi ha sempre un paganisme que rebrota a cada segle, però

creure que la rebrotada d'avui serà perpètua, i condemnar per això els temps actuals, seria desconfiar de la Providència. L'home individual pot recular, però la Humanitat sempre avança. En aquest avenç, cauran tal volta institucions seculares, s'enderrocaran construccions que semblaven confondre's amb l'essència de l'esperit humà, hi haurà tal vegada víctimes innocents, però una mà omnipotent, la mà que governa els astres, mena els esdeveniments a profit de l'humana llinatge.

Les devastacions materials i morals de l'hora present són horroroses, però pensem en les de la caiguda de l'Imperi Romà, en les de l'esfondrament de l'Imperi Carlovingi, pensem que un Diaca de Lió (Florus) invitava muntanyes i pujols, selves i rius, i fins les pedres i les valls profundes, a plorar per la sort dels Francs; pensem en les terrors del 1789, d'un nivell moral més baix que les d'ara, i dieu-me si tot allò, comptat i debatut, no fou un progrés per a la humanitat que ho patia. Les generacions destructores preparen inconscientment els primers estrats de les noves edificacions, sempre més perfectes que les anteriors. Les esglésies cristianes de Roma són fetes dels marbres de la Roma enderrocada.

A la fi, té raó el Cristianisme quan diu que la lluita i la dolor són els medis normals de perfeccionament i de progrés, mateix en l'ordre individual que en el social. Tota la història humana, d'ençà de l'aparició del Cristianisme damunt la Terra, no és més que un seguit de lluites a l'encalç de la perfecció. Lluità el Cristianisme contra el paganisme per conquerir-nos la llibertat religiosa de fills de Déu i afranquir-nos de l'averany, i de la quiromància, i de les deïtats enfellonides. Lluità el feudalisme contra l'Imperi per alliberar el *genius loci* de l'enorme suggestió de la Sacra Majestat Cesària i establir els gèrmens de les novelles nacionalitats cristianes. Lluitaren aquestes contra el feudalisme a fi d'alliberar l'home de l'esclavatge de la gleba. Lluità el Renaixement contra les darreres putrefaccions del metafisicisme eixorc de les acaballes de l'Era Mitjana, per tal d'implantar de nou al món l'imperi de la gràcia estètica, agermanada per l'Església amb la

gràcia divina. Lluità la burgesia contra la noblesa en 1789 per implantar la mesocràcia capitalista que havia de donar a l'Europa el gran desplegament industrial de l'Era Contemporània. I lluita avui l'obrerisme contra la mesocràcia per obtenir, en mig d'exageracions i crims abominables, no més abominables que els de la Revolució Francesa, una major equitat en la distribució dels fruits de l'activitat humana.

En totes aquelles lluites, el Cristianisme, quan no ha estat directament belligerant, que llavors ha aconseguida victòria, ha estat la reserva de la humanitat per l'endegament definitiu, després del combat, del novell estat de coses.

En totes elles, l'home ha destruït, però no ha anorreat, car així com l'home no pot crear del no-res, tampoc no pot reduir al no-res. Només pot transformar. En cap revolució no ha estat tot derrocat. Sempre sota les runes, hi ha romàs el caliu de la nova flama, el germen de les noves florides de civilització, que ha esclatat en cerca de la claror beatificant de l'aire-cel, per a salvar les essències immortals de l'esperit. El Cristianisme respectà tota la cultura antiga, i l'adoptà en les seves escoles amb tant d'afecció, que la persecució que més el contristà no fou la de Dioclecià, que immolava víctimes cristianes, sinó la de Julià l'Apòstata que prohibí l'entrada en ses escoles de les altes mentalitats gentiliques. I respectà més encara : respectà el calendari festiu i fins els temples de la superstició caiguda, canviant-los bellament de significació. La mateixa cultura antiga, junt amb les noves aportacions dels segles de l'heroisme cristià, fou respectada, mercès a la intervenció de l'Església, per les hordes bàrbares que devastaren l'Imperi. La Revolució Francesa no pogué derrocar les essències fonamentals de l'esperit de l'home : la religió, la família, la pàtria natural, sufocada però no extingida per la baluerna de l'Estat omnipotent. També la revolució d'avui deixarà vivents els avenços fets envers la perfecció, a desgrat dels sondrolls que transitòriament hauran de sofrir. No cregueu que se'n vagi del món res que sia verament humà. Si una cosa mor, penseu que era filla d'una convenció

sobreafegida a la naturalesa. Tot allò que és verament viu, és immortal. Morirà l'Estat polític d'avui, però no morirà la Pàtria, que és eterna. Morirà la faràndula pseudopietista dels qui confonen la Religió amb una ostentació escenogràfica, però no morirà la Religió, que és més eterna que la Pàtria. Morirà el capitalisme, però no morirà el capital. I, si més no, restaran les cendres amuntegades sota els peus de l'home, i l'home tindrà prou força i calda d'ideal l'alè per a infondre'ls nova vida i bastir amb elles una nova societat més perfecta.

No cregueu en la decadència, com a fenomen general de la humanitat. La decadència és una doctrina pagana. Des del llibre sagrat dels indians, que diu que la justícia va perdent successivament sos quatre peus, fins a Horaci que escriví aquells versos, literàriament exquisits, moralment abominables:

Aetas parentum, peior avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorum*

tota la saviesa pagana cantava l'himne desesperat de la decadència.

En canvi, ve el Cristianisme i ens diu : *Estote perfecti*. Sigueu perfectes. Cap inconvenient, ni exegètic ni teològic, en entendre aquest perfeccionament, que ens imposa com a obligatori el Cristianisme, i que primordialment es refereix a l'ordre moral, estès a tots els ordres de la vida humana, tant socialment com individualment entesa.

Però aquest perfeccionament indefinit, l'home no el podria acomplir si li mancava una força interna superior a tots els tron-tolls, i a totes les devastacions, i a totes les reculades momentànies : si una mà sobrehumana no venia després a apilar de bell nou les runes per tal de bastir un Palau de l'Home millor que el derrocat. I aquesta força és el Cristianisme, la gran reserva, com he dit, en totes les grans crisis de la història.

* L'edat dels nostres pares, pitjor que la dels nostres avis, ens produí més meixants a nosaltres que engendrarem una fillada més viciosa.

Que avui ho és també, ho diuen tots els símptomes de la terra, ho diuen fins els estels amb llur novell brillar pacífic. S'és acabada de gairebé arreu del món la lluita antireligiosa i els grans homes d'onsevulla giren els ulls a l'Evangelí. Tots recordeu el Manifest dels sobirans de l'Imperi anglès, el bastiment més formidable del món civil, i com inviten els homes a esdevenir conscienciosament religiosos, si volen salvar el llinatge dels perills d'aquesta hora decisiva.

I girant els ulls a casa nostra, és indubtable que a Catalunya, la lluita social s'entronca amb el problema cultural, i tots dos amb el problema religiós, i tots ells alhora formen el problema total català que tard o d'hora rebrà, i donarà ensems, solució a tots els altres.

Perquè aquí, senyors, passa, com en tants d'altres casos, que el problema, més que de lluita amb els enemics de fora, és de perfeccionament intern de cadascú dels combatents.

Pensa l'obrer que ha de lluitar contra l'amo, i ha de lluitar més tost contra la pròpia imperfecció espiritual i tècnica, car mentre l'obrer no sia un home complet en l'ordre moral, religiós i tècnic, seran quimèriques les millores obtingudes. ¿Què en traurà de guanyar un bon jornal, de participar dels guanys, d'assegurar-se una pensió contra els dardells de la malaltia i les xacres de la vellesa, coses totes molt justes, si la imperfecció del seu treball arruïna la indústria del seu país, si la seva manca de moralitat i de religió converteix en ferment de corrupció materialista el sobrepuig de riquesa que a ses mans pervingui, si la manca d'instrucció l'impossibilita d'entendre i ponderar justament la marxa dels negocis de què participi? Que l'obrer tingui esperit propi, esperit de classe, esperit nacional, esperit religiós, i les millores aniran automàticament a realçar-lo; però l'agitació anàrquica, l'odi destructor, l'analfabetisme procurat per odi al treball intel·lectual, podran proporcionar-li una millora momentània, que arruinant la producció i corrompent el seu cor, esdevindrà la seva major malaurança.

Pensa tal volta el patró que ha de lluitar contra l'obrer sabo-

tejadador i assassí, i contra qui més té de lluitar és contra el seu egoisme que li embena els ulls i no li deixa veure que el món fa un tomb definitiu cap a règims de més generosa justícia; que sols la justícia i la caritat poden acostar-li el cor dels treballadors, però que és necessària una gran caritat per complir perfectament amb la justícia, amb aquella justícia que li demanarà tal vegada una major modèstia en el viure i una major humilitat en el reconeixement de la dignitat humana i cristiana de l'operari.

La potència industrial de Catalunya és filla del liberalisme econòmic, que fou certament una injustícia universal, però féu al món el benefici de multiplicar la seva força productora. És just que quan Catalunya vol obtenir la llibertat que la seva puixança econòmica li permet de demanar, esmeni el pecat d'origen de sa riquesa i no vulgui macular la llum del dia gloriós que s'acosta amb la taca d'una iniquitat colectiva.

¿I qui donarà entenent a l'obrer la necessitat d'abraçar una vida moral i amorosívola, i a l'amo l'obligació d'estimar l'obrer com un membre de la família, car una família és el que forma la jerarquia industrial?

Aquella que és la única que practica una caritat no humiliant, ni incompatible amb la justícia : l'Església. Mal servei han fet a l'obrer els que li han mostrat el Cristianisme com el seu enemic i li han esborrat les pràctiques religioses. En compte de la nostra moral, què li han donat? Quina altra doctrina ha redimit el pobre de l'abjecció i del servilisme del vici? On és l'element d'elevació espiritual que ha substituït l'Evangelí en el cor de l'operari? La blasfèmia, l'odi als germans, la sensualitat : heu's aquí el companatge immancable de la manca de fe en el cor dels humils.

Per ço avui l'Església té arreu del món, té a Catalunya, una gran missió educadora. El problema és intern. A malaltia interna, intern medicament.

No ha d'ésser una lluita d'una classe contra una altra classe, sinó una lluita de l'home contra els seus vicis. El seu remei és la justícia, però primordialment la justícia envers hom mateix,

exigint a les pròpies facultats tot el rendiment útil possible i tota la reducció possible del desgast inútil. Sols a condició d'això, es pot ésser just amb els altres. I aquesta justícia, sols la pot trobar la caritat, que val tant com dir que sols pot trobar-la la religió.

Per això aquest problema paorós només es pot resoldre treballant ànima endins fins a trobar-hi aquell estrat íntim que aguanta tota la nostra constitució nacional. Car a Catalunya, la caritat religiosa, i quan dic caritat no vull dir l'almoïna humiliant, sinó l'amor que no cerca el goig propi, havia ja resolt el problema en èpoques d'economia més rudimentària, però de més pregon cristianisme.

Aquelles solucions no poden ésser les d'avui, però poden inspirar les d'avui, si prenem l'esperit que les informava, que no era altra que la concepció de la jerarquia industrial com una família per una banda, el fàcil pas d'una categoria a la superior per l'altra, i sempre el gran valor reconegut a la perfecció moral i tècnica d'ambdós factors.

Tornem, com sempre, a nosaltres mateixos i ens trobarem, en fons, millors que no som per fora, i el problema s'aclarirà i projectarà llum sobre els altres. Heu's aquí, doncs, un altre cas de coincidència. Tots els problemes espirituals es troben en aquesta tendència a la pròpia naturalesa i al propi perfeccionament, més aviat que a la lluita clamorosa.

El caire religiós. — S'hi troba també el problema religiós que certament existeix entre nosaltres, encara que jo tinc molta por que no estigui mal plantejat i que aquesta equivocació tàctica, en les causes de la qual no vull enfondar-me, no pertorbi tota la vida de Catalunya.

És indubtable que hi ha a casa nostra una gran crisi del sentiment religiós, però fóra una deplorable equivocació el creure que aquesta minva l'ha provocada la guerra que li mou l'enemic. Més guerra que la que movia l'Imperi Romà contra els cristians! I no obstant aquella guerra provocava una gran creixença de sentiment religiós, una depuració d'esperit cristià i una florida

d'heroisme que és i serà l'admiració i la honra del llinatge. I és que els sentiments vius amb la persecució creixen.

Però avui a Catalunya, i en general, a tot lo món civilitzat, la persecució externa, la guerra antireligiosa, coincideix amb un aigualiment lamentable de l'esperit, amb una desviació de la pietat, la virtut útil per a tot, i que entre nosaltres s'és enfleumida, s'és aficionada als oripells, al cartró daurat, a l'oratòria insincera, a la pàl·lida immobilitat de la bombeta elèctrica, al terrabastall musical i a les deliquescències malaltices d'un erotisme pseudo-diví, molt inferior a l'humà. I això no ens ho ha encomanat l'enemic. Almenys no s'ha proposat d'encomanar-nos-ho, car si nosaltres li ho hem copiat, enamorant-nos dels seus defectes (ah, que podria ésser veritat!) i sacrificant-li les nostres excel·lències, la nostra situació d'inferioritat estètica i estratègica s'accentuaria enormement.

I ara digueu-me si, patint aquesta fam acanyada, és gaire del cas d'armar-nos fins a les dents, moltes vegades amb canuts de canya, i anar a combatre un enemic que moltes hores no es cuida sinó de divertir-se. Per això crec que el nostre problema religiós està generalment mal plantejat i que s'equivoquen aquells qui, amb els dardells esmussats d'una literatura epilèptica, imitada servilment de l'enemic, dediquen noblement tots llurs esforços a combatre l'adversari.

No pas que s'hagi d'abandonar la lluita contra l'enemic, però és possible que s'hagi de deixar a segon terme, per a posar en primer el treball de perfecció pròpia.

L'enemic existeix, però no és digne de nosaltres. No porta cap doctrina a oposar a la nostra doctrina; no ensenya una moral contra la nostra moral; única paraula seva és el *no* repetit indolentment contra cadascuna de les afirmacions nostres. I la negació és desfà tota sola quan topa amb una afirmació plena de robustesa interna.

Que el Cristianisme no sia en els que el professen una color perifèrica sense importar una roentor de vida interior, que no sia senyera d'una parcialitat social, sens altre objecte que opo-

sar-la a una altra senyera. Que la lletra de l'Evangelí sia escrita amb caràcters de llum a dintre l'esperit. Que sia la norma de la vida. Que un gran amorosiment ablaneixi els cors i tots els germans es trobin germans. Desperteu-vos del vostre somni de perfecció fingida! Ho hem dit massa que la nostra societat és cristiana. És cristiana en els pernys que l'aguanten, però l'estructura sobreposada s'assembla ja a la d'aquelles ciutats paganes que han deixat els temples petits i grans pels llocs de divertiment.

No és comprès el llenguatge de l'Església, ni el seu ritu, tan ple d'esperit, no entra a vivificar el cor dels fidels. El sacerdot canta a l'altar lloances i precis tremolosos de claror eterna davant d'un poble sord que no entén ni escolta les seves paraules. Els sagraments, en majestuós ritual on entren en correntia santificadora totes les coses belles de la terra, versen la regor de la gràcia damunt roques dures que no se n'amaren. Com a desaborida és tinguda la veu de l'Esperit diví quan canta amb aquella música, tota ànima, que no té parió en cap art de la terra.

I després, fora del Temple, la Religió ja no compta per res. Es fan els contractes, s'emprenen els negocis, s'implanten els progressos, sense subjectar-ho al ritme de la Llei Eterna. Potser hi farem anar el sacerdot a beneir-ho, però serà com una fórmula de distinció senyorívola, sense parar l'esment de la tremenda energia d'aquell acte.

Ah! Jo us asseguro que si seguïem fidelment la intenció de l'Esperit en aquestes manifestacions seves, el món seria canviat en termini d'hores. Tothom se'n tornaria a casa auriolat d'una nova llum i tots els rostres apareixerien glorificats d'una novella joia. Que se'n desfarien de tractes, que se n'alliberarien de víctimes, que se'n trencarien de cadenes!

Heu's aquí, doncs, la culminació del problema espiritual de Catalunya. Bastaria que els que encara es diuen fidels el resolguessin, perquè els altres es veiessin sumits en la vergonya de la tenebra. Perquè ell és un problema intern, i la seva solució, no altrament que la dels altres, és tornar a la naturalesa, però a la naturalesa sublimada per la gràcia sacramental de l'Església.

Establim l'acord entre nosaltres i ella, entre el nostre verb i el seu, entre el nostre esperit i la seva ensenyança, entre la nostra vida i la seva pregària plena de llum moderadora. Portem-hi a rebre la gràcia lustral del Baptisme, i la dolçor balsàmica de la Confirmació, i la Benedicció del Pa i Vi Eucarístic, i l'aroma de mirra de la Penitència, la nostra llengua, massa per la fletomia envilida, i el nostre treball, corcat d'egoisme, i els nostres anhels de llibertat, i ella ens donarà l'Esperit Vivificador que farà de Catalunya una Pentecosta gloriosa, ensemantada de llengües de foc.

Confluència de tots els problemes. — Així, tots els aspectes de l'únic problema espiritual de Catalunya, l'aspecte lingüístic com el cultural, el social com el religiós, culminació de tots ells, conflueixen en una trajectòria : la fidelitat al propi esperit.

I dintre d'aquesta fidelitat, tots ells troben bella solució, i cap no en troba isoladament dels altres. Sense la llengua, no resoldrem el problema religiós, ni el social, ni el cultural. Sense religió, sense cultura, sense justícia, no resoldrem el problema de la llengua, car l'anarquia és cosmopolitista i odia les diversitats ètniques, i la religió, com la cultura i la justícia i totes les afirmacions fecundes, ama l'home concret fill d'una raça i d'una tradició d'idioma. Sense cultura, no tindrem religió, ni llengua, ni justícia social. Els quatre problemes són tots u. Comencem per resoldre'n un aspecte qualsevol, i els altres seguiran per la força mateixa de les coses, car treballarem damunt el fet viu i immortal de Catalunya. Heu's aquí la prova esplendent de la nostra Unitat d'esperit, del nostre Nacionalisme. Heu's aquí també el fonament de l'esperança de la Pàtria, car els problemes són tots plenament plantejats, cruament plantejats, dolorosament plantejats, i no hi ha dubte que ara l'un, ara l'altre, tots es van atansant a la solució. Deixem que un d'ells hi arribi, qualsevol, el de la llengua, per exemple, el més característicament nacionalista, el que més visiblement hi camina, i els altres rebran solució fulminant, car serà l'esperit de Catalunya qui s'haurà recobrat a si mateix.

Llavors la nostra llengua, purificada i rejuenida, serà l'instrument de l'esperit per a cantar amb veu ben nostra la glòria nostra; el nostre pensament serà la formulació en llenguatge modern, enriquida amb tots els tresors de la nova cultura, del pensament ancestral de Catalunya; en la nostra complexió social, la llei de justícia i caritat serà el tendrum amb què l'esperit ajuntarà els membres del nostre cos nacional i del fons ignívol del nostre esperit, arrencarà la flama pura de l'ideal cristià, encesa i nodrida per l'alenada vivificant de l'Església.

Llavors, el Senyor serà la nostra part en l'herència universal i Ell ens donarà per escriure i amb bella abundància tots els dons òptims que desitgem per a la Pàtria, i el primer d'ells, el do suprem de la Llibertat, per la qual, en enèrgica expressió de Sant Pau, gem tota criatura. — CARLES CARDÓ, prev.

EL FACTOR MUSICALITAT. — És la musicalitat factor tan essencial que, si per atzar és negligit, ni el tecnicisme més formidable ni la ideologia més estúpida poden arribar a substituir.

Una realització deixa d'ésser bella quan la musicalitat, cohibida per un excés de tecnicisme o per una complexa ideologia, es troba en terme secundari.

La ideologia pura sols pot conduir-nos a la divagació, i la tècnica, quan aspira a manifestar-se prepotent, sols pot oferir-nos una estilització tan subtilitzada que donarà per resultat una construcció en la qual tot estarà calculat i resolt com si es tractés d'una construcció mecànica o d'una projecció trigonomètrica; la realització restarà freda, crua i sense aquell escalf que l'expressivitat intensa d'una volada melòdica o una coloració harmònica poden arribar a comunicar-li si la musicalitat es manifesta espontània i sincera. Tant és així, que podem admetre com un principi elemental, com una veritat inconcussa, que el grau de potència emocional, que el fet musical posseeix, està

en raó directa amb el grau de musicalitat que se li pugui reconèixer.

No tractarem pas de definir, apriorísticament, la musicalitat; és cosa més aviat sentida que explicada, però sí, en enraonar-ne, havem de remarcar el fet real, evidentíssim, que amb el temps canvia, evoluciona, es modifica profundament, i segons la trobem establerta i es manifesta en un temps, en posar-la en relació amb altre temps passat, pot ésser deduït el grau d'avenç que la collectivitat hagi assolit en el seu mòdul estètic.

La musicalitat d'avui, tal com la trobem establerta en la collectivitat i en l'individu, no es manifesta de la mateixa manera com es manifestava ara fa mig segle. Però, si bé pot observar-se aquesta mobilitat, aquest gradual avenç que a cada nova generació es determina, no havem de creure que sigui modificada la substancialitat d'un contingut espiritual que pot trobar-se en la musicalitat, perquè aquest és immutable, és quelcom permanent, estretament vinculat amb l'emotivitat, i aquesta no canvia. Podríem fer un paral·lel amb allò que havem dit en parlar de la «Musicalitat natural»: no canvia l'emotivitat, la d'avui és la mateixa que era abans; ço que realment canvia, ço que sofreix modificacions, és el mòdul estètic; la lenta però incessant transformació d'aquest mòdul no depèn, essencialment, de l'emotivitat sinó dels mitjans utilitzats per estimular-la, i aquests mitjans no són imposats pel contingut espiritual sinó per l'element formal del fet estètic, que està subjecte a tota mena de variabilitat segons les èpoques i segons l'ambient que es determini en un nucli collectiu.

La musicalitat, doncs, ha estat, és i serà en totes les èpoques, en tots els pobles i en tots els individus, i si trobem que en la modalitat estètica que pot venir-nos a significar s'observen transformacions radicals, és degut al fet que encara que cadascú de nosaltres posseeix i representa, individualment, una musicalitat distinta, per la reunió de totes es forma la collectiva i es determina una fusió i una característica general que fa possible, facilita i fins exigeix la modificació, una evolució progressiva,

un avenç i un perfeccionament de la pròpia individualitat que, al mateix temps, està destinada a influir decisivament en la trajectòria evolutiva de la modalitat general.

En aquest concepte, la musicalitat ens representa una valor espiritual que pot arribar a caracteritzar un nucli social, però no ens serveix per conèixer-la i definir-la en nosaltres mateixos. Per arribar-hi ens cal particularitzar-la i localitzar-la entre el productor i el receptor.

La musicalitat que cada persona estoja, aquest grau d'allò que podríem dir-ne «tèrmica emotiva», és justament, l'amitjanador entre dues modalitats : la del productor que es manifesta concreta i definitiva en el fet realitzat, i la del receptor, que havem de suposar-la indefinida i en estat latent, però sempre amatent a entrar en funcions en quant és estimulada. És a dir que, de la mateixa manera que existeix en nosaltres, per exemple, un sentit del color i de la forma que ens serveix per comprendre i assimilar-nos el fet pictòric, existeix un sentit musical que serveix per fer-nos comprendre la significació d'una trajectòria sonora o la bellesa d'una disposició de sons en oferir-se'ns pràcticament i definitivament realitzades.

Podem, doncs, entendre la musicalitat : com a *terme abstracte*, significatiu d'una capacitat receptora que per entrar en exercici li és indispensable un estímul extern, i com a *terme concret* significat en el fet musical, síntesi d'una activitat i una capacitat productora que entren en exercici per sa pròpia energia perquè en elles mateixes existeix un estímul intern. Tant en l'un com en l'altre cas, la musicalitat, aquest sentit de les representacions sonores, ve a ésser el guiatge que ens condueix al llarg de les corbes constituïdes per l'ordenació dels sons, per comprendre-les i assimilar-nos-les si som receptors, per concebre-les i realitzar-les si ens erigim en productors.

Establertes aquestes premisses que ens donen a comprendre la musicalitat d'una manera un xic imprecisa, anem a precisar-la millor i a conèixer-la manifestant-se en el fet pràcticament realitzable.

En les demostracions que segueixen la trobarem com es determina formalment en la realització i com actua en el nostre intern.

Sembla que l'acte de compondre o realitzar musicalment, hagi d'ésser una cosa misteriosa, una acció que ha de restar amagada a tota mirada investigadora; algú podrà haver-hi que ho consideri com un miracle i res més lluny de la realitat.

Quan un pintor, en ple camp i a plena llum del dia es disposa a traslladar a la tela un paisatge escollit, qualsevol de nosaltres pot anar a veure com, pinzellada darrera pinzellada, color darrera color, va prenent cos un fet estètic.

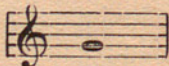
Doncs la mateixa cosa és en música, l'acte de la producció o de la construcció musical : un so, dos sons, un grup de sons, un altre grup, un acord que serveix a la vegada d'apoi i de coloració sonora... i així successivament; és la cosa més natural, i, igualment que el pintor, ho podem fer en plena muntanya com recollits en la nostra cambra d'estudi; no és cap misteri ni cosa que no pugui ésser compresa de tothom.

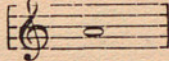
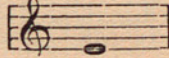
Uns lleugers exemples de realització ens ho posaran en evidència sens necessitat d'haver d'entrar en explicacions de caràcter tècnic més enutjoses que esclaridores, i, a la vegada que ens daran a comprendre com va prenent realitat el fet estètic-musical, serviran per a definir-nos pràcticament què és la musicalitat en la realització i què és en nosaltres mateixos.

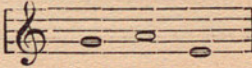

Formalment, es fonamenta en el moviment sonor, de manera que no pot haver-hi musicalitat allí on no hi hagi el so posat en moviment.

Fàcilment es comprèn que perquè el moviment tingui lloc ha d'existir un impuls inicial i aquest impuls pot estar constituït per un o més sons.

Ens trobem, així, en el veritable punt de partida que és : col·locar-nos damunt d'un so i, des d'ell, descriure un moviment o una trajectòria, no importa que sigui llarga com curta.

Adoptem, doncs, un so que serà aquest :

verifiquem, a partir d'ell, un lleuger moviment ascendent i traslladem-nos a aquest altre so :
Fem, ara, altre moviment, una depressió sobtada, i colloquem-nos damunt d'aquest altre :

Amb aquests sons, producte d'un moviment, disposem d'un grup constituït així:
grup que posseeix una estructura sonora; donem-li, ara, una estructura a la successió temporal i convertim aquest grup caòtic en grup ja concretament musical :

En possessió d'ell tenim ja en les nostres mans un element que pot servir-nos d'impuls inicial; sols és qüestió de continuar la trajectòria que amb ell s'inicia, o sigui desenrotllar la corba musical.

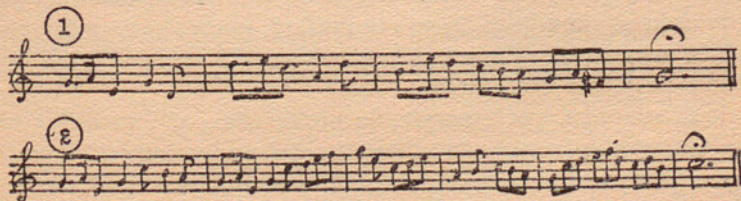
Si repetim indefinidament aquest grup, això equivaldria a no haver-nos mogut de lloc perquè es produiria el fenomen de l'horitzontalitat:

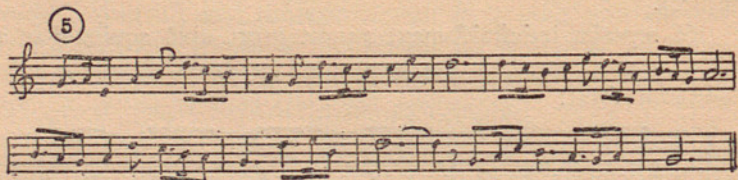
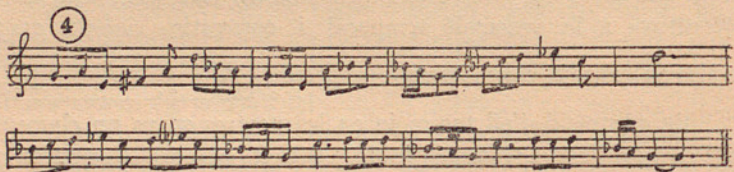
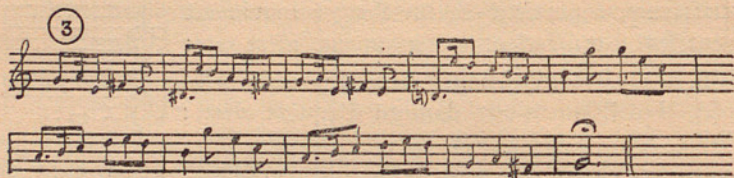

Ara comença, doncs, a actuar la musicalitat i ara ocorre veure cap a on podem dirigir els moviments sonors una volta hàgim sortit d'aquest grup que constitueix l'impuls inicial, mena de moviment primer que ens treu del repòs.

La imaginació no arriba a concebre la innumerable sèrie de trajectòries que a partir d'ell poden ésser descrites, totes perfectament musicals.

Vagin, com a demostració, les cinc següents:

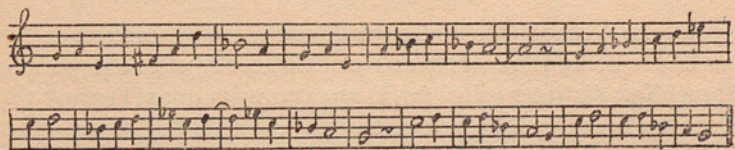

En aquestes cinc corbes se'ns posa de manifest com la diferència que hi ha d'una a altra, no resideix en el moviment del so sinó en la direcció que aquest moviment adopta, perquè si aquesta direcció fos sempre la mateixa sols podria ésser establerta una sola realització.

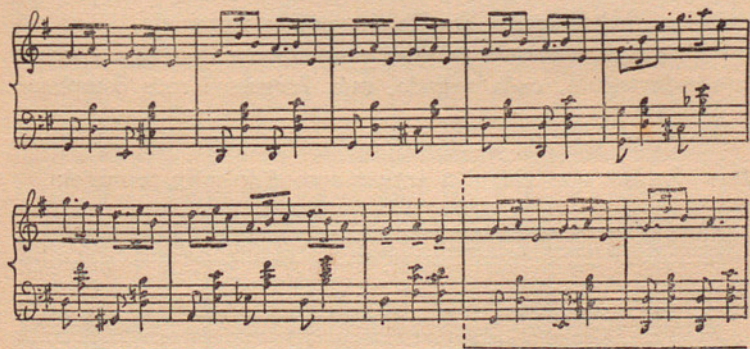
Altre element que havem de tenir en compte a més del so posat en moviment i de la direcció d'aquest moviment, és la duració temporal dels sons. Segons sigui la quantitat de temps que cada so absorbeixi, l'aspecte musical, encara que en la successió es conservin els mateixos moviments i les mateixes direccions, pot ésser ben distint.

Si adoptem, per exemple, la corba núm. 4, i modifiquem la duració dels sons, se'ns demostrarà la transformació que el seu aspecte musical experimenta:

Però aquesta multiplicitat de realitzacions i les moltes altres que podrien ésser assolides, ens signifiquen trajectòries diverses però no donen lloc a l'erecció del fet musical únic que aspira a imposar-se; per arribar-hi ens cal concretar-nos a una corba única i no pas a totes; la musicalitat, en aquest cas, no diré que quedi subordinada, però sí que és regulada per quelcom definit, quelcom que, en ésser vist globalment en el nostre intern, ens ha de servir per a determinar una estructura que després fixarem, expressivament, en una forma definitiva.

Concretant-nos, doncs, a una única corba musical i constituint la trajectòria que ha de venir a col·locar-nos de ple en el fet pràcticament i definitivament realitzat, tornarem a adoptar el mateix grup de sons com a impuls inicial i constituïrem el següent detall, més complex que els anteriors, perquè en ell fem intervenir l'element harmònic:

Aquest moment musical que acabem de constituir, no fi-neix; la trajectòria iniciada queda en suspens.

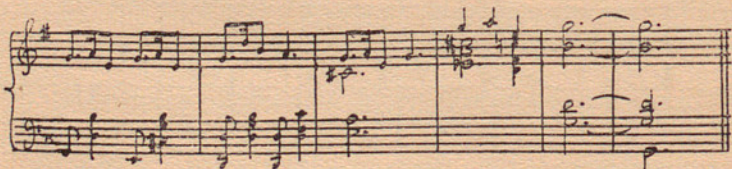
Si ens demanéssim la manera de continuar-lo, cercant la forma de fer-ho en el nostre sentit musical, tot seguit se'ns posaran de manifest distintes solucions, ja que una volta donat l'impuls tots la sentim la musicalitat perquè ha estat estimulada i, si ens mirem per dintre, tots la trobarem que està furgant en el nostre esperit; si no haguéssim rebut l'estímul no coneixeríem que la trajectòria ha quedat en suspens, ens seria indiferent el moviment del so i la podríem donar per finida fos on fos i de la manera que hom volgués.

Però en trobar-nos en la necessitat de continuar la corba musical iniciada, ocorre pensar en la gran pluralitat de fórmules, totes altament musicals, que poden ésser adoptades, però que, igual que abans, per la seva mateixa heterogeneïtat són infecundes en llur conjunt; ens és indispensable adoptar-ne i concretar-ne una de sola en la realització si volem que aquesta musicalitat que ha rebut l'estímul quedi satisfeta i serveixi per erigir-se en una realitat i pugui manifestar-se en el fet musical definitivament acabat.

Així, doncs, de la mateixa manera que havem pogut descriure una trajectòria partint del grup de sons adoptats com a impuls inicial, podrem continuar el detall abans deixat en suspens adoptant el moment suspensiu com un altre impuls inicial, després del qual anirem a descriure altra o altres trajectòries amb les quals puguem assolir el moment terminal.

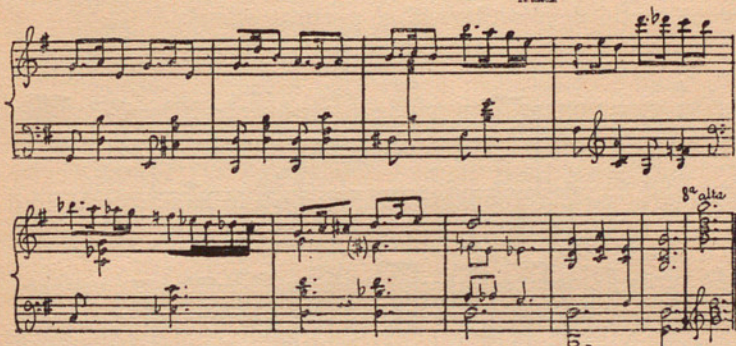
Com a demostració pràctica presentarem distintes solucions que esdevinguin, cada vegada, més llargues i més complexes.

Solució primera. — Continuarem la trajectòria per mitjà d'un element que vingui a actuar com d'apèndix terminal:

Solució segona. — El moment que havia quedat en suspens serà utilitzat com a impuls inicial per a una trajectòria divergent

i després d'haver constituït un petit episodi, anirem a raure sobre el moment terminal o cadència:

Solució tercera. — Pel mateix procediment que en la solució anterior podem constituir una trajectòria diferent de l'anterior; la musicalitat és prou rica per no veure's obligada a una sola estructura àdhuc quan es fonamenta en una mateixa forma de realització:

Solució quarta. — Pot ésser continuat el detall adoptat com a constant, en una forma en la qual vingui a constituir-se una segona secció desenrotllant-hi el moment inicial:

Handwritten musical score for 'Solució quarta'. It consists of three systems of music, each with a treble and bass staff. The first system shows a melodic line in the treble staff and a bass line in the bass staff. The second system continues the melody and bass line. The third system features a more complex melodic line with many beamed notes in the treble staff, while the bass staff continues with a steady accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

Solució cinquena. — Pot ésser practicada la continuació per mitjà d'un petit desenrotllament del moment inicial dirigint, després, la trajectòria envers una petita secció en la qual quedi abandonat el grup generador; fer un retorn sobre el començament i dirigir la trajectòria envers la cadència terminal:

Handwritten musical score for 'Solució cinquena'. It consists of two systems of music, each with a treble and bass staff. The first system shows a melodic line in the treble staff and a bass line in the bass staff. The second system continues the melody and bass line, ending with a cadence. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

The image shows a handwritten musical score for piano, consisting of six systems of staves. Each system typically has two staves (treble and bass clef). The notation is dense and complex, featuring various rhythmic patterns, accidentals, and dynamic markings. The fifth system is marked with "8° alla" above the staff, indicating a change in tempo or mood. The score is written in ink on aged paper.

Solució sisena. — Pot resoldre's el cas, fent retroacció sobre el començ diversificant i dirigint la trajectòria en altre sentit per mitjà de transicions tonals; fer desinència suspensiva i retrotraure'ns altra volta sobre el començ per constituir-hi, valentnos de percussions del grup generador, un petit episodi terminal:

Quaderns d'Estudi

The image shows a page of handwritten musical notation, titled "Quaderns d'Estudi". It consists of seven systems of two staves each. The notation is in black ink on aged paper. The first system starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second system has a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). The third system has a treble clef and a key signature of two sharps. The fourth system is marked "3a alba" with a dashed line above it and has a treble clef and a key signature of two sharps. The fifth system has a treble clef and a key signature of two sharps. The sixth system has a treble clef and a key signature of two sharps. The seventh system has a treble clef and a key signature of one sharp. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and dynamic markings such as "p." and "pp."

Per aquestes lleugeres mostres de realització, que ens han conduït a la constitució d'un petit fet musical, es veu com la musicalitat, una volta donat l'impuls inicial que ens col·loca de ple en el moviment sonor, ens estimula intensament i pot portar-nos per tot arreu sense que s'exhaureixi jamai.

L'empremta que porta un grup de sons és inexhaurible; sols és qüestió de trobar-la dintre nostre aquesta musicalitat, amarar-nos-en, submergir-nos-hi, deixar que la nostra ànima canti amb llibertat allò que trobi bell i expressiu, estranya a tota mena de preocupació ja de forma com de tecnicisme.

El grup de sons que havem adoptat com impuls inicial, podria servir-nos, encara, per a portar a cap moltes altres realitzacions ben diverses, amb sols canviar la direcció i la disposició dels sons. Aquest grup, com acabem de veure, pot adoptar en els seus conseqüents moltes diverses movimentacions, cada una de les quals ens manifestarà una manera musical distinta; sols és qüestió de concretar-les en la realització pràctica.

Sigui'm permès, com a últim exemple demostratiu, presentar un aspecte de la musicalitat vista a través del grup de sons en qüestió, tractada en forma de «Lent» en el qual les trajectòries es presenten dirigides del greu a l'agut amb declinació de l'agut al greu:

Quaderns d'Estudi

Lent

Handwritten musical score for a study piece, marked "Lent". The score consists of six systems of two staves each. The first system includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The music features a melodic line in the upper staff and a more complex, rhythmic accompaniment in the lower staff. The piece concludes with a fermata over a final chord in the upper staff.

Amb els anteriors exemples de demostració pràctica, queda, virtualment, definida la musicalitat, que no és altra cosa que col·locar-nos damunt d'un so o un grup de sons perquè ens impulsï envers la descripció d'una trajectòria amb la qual venim a significar un pensament, o una idea que considerem totalment expressada quan una desinència ens acusi el terme d'una corba, i el discurs musical el donarem per definitivament acabat quan vingui la cadència a col·locar-nos en posició d'estabilitat tal que després d'ella es faci en nostre intern el silenci sonor; mentre un acte cadencial no ens acusi netament el terme absolut de la gran trajectòria, constituïda per petites trajectòries, la musicalitat no queda satisfeta i actua furgant en la nostra sensibilitat estimulada pel moviment sonor que no ha complert el cicle.

Això ens evidencia que en el fet estètic-musical ha d'haver-hi, per damunt de tot, una cosa sense la qual no pot produir-se: la musicalitat individual que en manifestar-se concretament i definitivament fixada en la realització i satisfent la necessitat psico-fisiològica del receptor, s'eleva a la categoria de percepció estètica en intervenir-hi l'acte del discerniment.

En la musicalitat, doncs, hem de distingir-hi un element formal i un contingut espiritual sotmès a lleis i normes que són immutables; segons sigui l'element formal, mena de material que el tecnicisme utilitza per ordenar-lo assenyadament i assolir amb

ell una estructura interna i una forma externa, el contingut espiritual es manifestarà d'una o altra manera, més o menys expressiu, més o menys intens, la qual cosa ens demostra que en la realització del fet musical no són mai separables l'element formal i el contingut espiritual, ja que ambdós es desenrotllen en una admirable concomitància i en absolut sincronisme.

La visió estètica-musical, no resideix ni consisteix en altra cosa que en la visió d'un més enllà, una mena de futur del so o grup de sons adoptat com a impuls inicial i generador, mena de punt de partida o de base damunt del qual ens colloquem, sigui on sigui, per emprendre la volada sonora; la direcció d'aquesta volada depèn del fi que l'artista persegueix i de la visió estètica que el guia en el moment de la realització. — JOSEP BARBERÀ.

INQUIETUDS D'ARA.* — Amics : Un acte de germanor nacional, per damunt de les fronteres dels Estats arbitraris, per damunt dels mateixos barratges de la natura — que l'home és més fort que les roques —, per damunt de

«aquelles muntanyes que tan altes són...»

de la vella cançó profètica, un acte, la possible transcendència del qual, com el President de l'Institut d'Alumnes acaba de remarcar, no haurà escapat certament a la vostra fina percepció, ens priva en aquest moment de la promesa paraula del President de la Mancomunitat de Catalunya, i per nosaltres, demés, propugnador entusiasta de l'obra dels nostres amors : de l'Escola Elemental del Treball.

Era adés, que us acomiadava quan la conferència de clausura del nostre Primer Curs d'Humanitats i Cultura General, i ho remarcava aleshores : «Acabem una tasca per a començar-ne una altra... *I sempre en tenim una per fer.*»

I ja ho veieu! Ja hi tornem a ésser!

* Parlament inaugural del curs d'enguany a l'Escola Elemental del Treball.

Un altre començament!

L'hora dels bells propòsits. — I en veritat, en la festa que celebrem ara, d'aquest nou calendari civil que esteu creant vosaltres, estudiants de l'Institut d'Alumnes, en aquest moment de repòs en el camí, quan, orgullosos de l'obra feta, ens abandonem un instant al reviu del record per a copsar l'harmonia conjunta dels múltiples horitzons descoberts en el nostre romiatge de l'any darrer pels camins ascendents de la cultura; en aquest moment de repòs en el camí, a l'hora dels bells propòsits, quan llencem l'esguard enllà per a assenyalar en la muntanya de l'ideal les fites que ens sabem segurs d'assolir en el curs que ara comença — que ja som assabentats del braó dels nostres braços — en veritat us dic, amics, que més que mai voldria posseir la florida paraula de l'alt poeta que honorà aquest lloc en la vostra primera Festa, per a abandonar-me tot simplement al pur lirisme de cantar la joia del començar. Plató va dir-ho: Tot començament és diví. I el nostre Maragall cantava un dia la bellesa del començar.

Però, a manca d'un verb poètic, no cauré, per a complimentar la comanda que gentilment m'heu fet a darrera hora, en cap assaig de dissertació a la vella manera, glossant-vos, per exemple, la *Importància de la classe obrera en el progreso y en la vida de los pueblos*, com escauria potser graciosament en qualque *Escuela Provincial de Artes y Oficios*, freda i encarcerada. Tampoc m'entretindré en valoritzar la possible transcendència de l'obra que anem acomplint, per tal que hom podria creure, ben lluny de la manera nostra, que anivellàvem en l'estima el brogit de l'èxit i l'oculta eficàcia. Altrament, la nostra obra és de tots coneguda, perquè és per tots nosaltres realitzada.

I penseu que tot just hem donat les primeres passes, i estem encara molt lluny d'allà on anem.

Desgranarem, doncs, una íntima conversa amical — que no em tocava avui ocupar aquest lloc — i alliberat el discurs de tota rígida estructuració, us assenyalaré de bon principi els dos

problemes centrals de l'ensenyament obrer a Catalunya, i us anunciaré només un dels nostres projectes.

El problema de l'Escola primària. — L'ensenyament professional arreu del món travessa actualment un moment de crisi. Els educadors estan d'acord en constatar el fracàs de la vella pedagogia; la vida moderna està prenyada de noves exigències que els motlles clàssics de l'ensenyament no poden satisfer. Per totes bandes sorgeixen idees noves : la general inquietud converteix els centres d'educació professional en laboratoris de recerca de noves metodologies.

Quins seran els camins a emprendre? Agosarat fóra qui prentengués assenyalar-los des d'ara. Solament aquesta afirmació es dibuixa clara en la nostra ment : que eren errades les velles rutes i que hem de llançar-nos per nous carrerans.

Però, en aquesta qüestió, encara que seguint atentament les experiències de l'estranger, no podem pas confiar-nos dels altres, car fóra temerari calcar a la lletra els mètodes d'enlloc, per esplèndids que llurs resultats s'haguessin mostrat en altres bandes. La nova pedagogia catalana ha d'ésser obra dels catalans mateixos, car l'Escola, com la llengua, com l'estil d'un poble, ve a ésser com el rastre petrificat d'una ànima col·lectiva, no pas la plasmació d'una pensada genial, no pas una individual descoberta de laboratori.

I bé; en la vida d'un poble, interfereixen totes les formes d'educació, i totalitzen els seus afectes successius en el producte *ciutadà*, i així — com ha estat dit — no hi ha canvi possible en els resultats d'instrucció i educació, si no s'efectuen canvis conjunts, acordats i harmònics, en tots els graus de l'escala escolar.

Per això la nostra posició és tan difícil, puix, encara que no ho semblés de primer antuvi, el problema cabdal de la nostra Escola Elemental del Treball és un problema anterior a ella : és el problema de l'Escola primària.

Mentre un règim d'ampla llibertat no ens doni a nosaltres, els catalans, el dret ben nostre de dirigir les escoles primàries, el

problema de l'educació professional obrera podrà tenir solament a Catalunya solucions provisionals.

El problema de l'aprenentatge. — Un altre problema inquietador per als destins del poble obrer, lligat també estretament amb el de la nostra llibertat de govern, és el problema de l'aprenentatge.

Els corrents del món porten més cada dia a posar netament, un davant de l'altre, els dos factors actuals de la producció: capital i treball. El petit taller és l'enemic. La producció a la menuda encareix el cost de la vida. I van tancant-se ràpidament, una darrera l'altra, les possibilitats de trànsit de classe que s'oferien els homes escollits d'ahir, vanant-los les excel·lències de l'actual règim de llibertat econòmica. Tot el treball resultant de la col·laboració de l'home i la màquina va essent agavellat per la *Gran Indústria*. D'una banda, les amples concentracions del capital anònim; de l'altra, tot el món del treball i de la tècnica (directors, enginyers, perits, ajudants, contra-mestres, operaris, peons) en una organització científica de la producció on no hi ha lloc per a l'adestrament metoditzat i l'extensiu dels qui comencen.

L'*automatisme* i el *manobre* fan prescindir, amb estalvi, de l'ajut de l'aprenent.

El *taller modern* esdevé, doncs, ràpidament inadequat per a l'ensenyament de les clàssiques professionals tècniques. L'únic ensenyament que dona avui en dia és per al *peó de màquina*, amb el qual, en la fabricació en sèrie, es prepara «un sol home per una sola feina», com un organisme més de la mateixa màquina que condueix.

I així, els operaris hàbils, els *fadrins complets*, coneixedors de tota una vasta tecnologia d'ofici, els artisans que sabien posar en la matèria que fisonaven una mica de la pròpia espiritual iniciativa, són proporcionalment cada jorn una minoria més xica.

Aquest estat de coses, la continuada agudització del qual fóra funesta pel nostre patrimoni nacional, podrà solament can-

viar-lo el «Taller Escola», la «Escola d'Aprenentatge», organitzada segons els tipus de mig-temps o de jornada completa, puix fóra pretensió ridícula reclamar l'assoliment d'un complet ensenyament d'ofici en les escoles nocturnes, que solament, aquí i a tot arreu, poden oferir una base tecnològica complementària al *saber fer* matriu, après en la complexitat funcional del taller vivent.

I bé; ningú pot creure que el necessari règim de treball parcial dels aprenents vagi establint-se gradualment per gracioses concessions successives dels organismes patronals. Manca, doncs, una legislació social d'acord amb els temps nous — heu's aquí l'exemple de França — on sigui regulat totalment l'aprenentatge, adaptant-lo a les noves necessitats, i poc podem esperar-la del Govern de l'Estat, desconexedor absolut de les realitats de l'hora, i que arriba a voltes a convertir en un negoci la mateixa instrucció del poble.

No cal esperar, així, que la nostra Escola, ni les Escoles de districte, que amb tan intel·ligent entusiasme organitzen els elements de la Comissió de Cultura — creada a l'Ajuntament per l'activitat directriu d'En Bofill i Matas — puguin realitzar plenament llur missió fins que els ressorts del poder estiguin en les mans nostres.

L'exemple d'Amèrica. — I penseu que als Estats Units, el Pressupost conjunt d'Instrucció pública d'abans de la guerra era quatre voltes major que el Pressupost de Marina, enlairant-se a uns *tres mil milions de pessetes*. I això solament per a l'obra cultural del govern federal i els organismes oficials dels Estats, car prou sabeu com allí múltiples corporacions consagren atenció preferent a les finalitats d'instrucció i educació, i que us parlo de la terra on les obres socials han provocat la més bella florida d'individuals col·laboracions.

Quan l'any 1915 visitava al President de la Universitat de Nova York, Mr. Murray Butler, en expressar-li el meu pasme per la fastuositat de les institucions culturals americanes, per a blasme de la general sordidesa dels rics de la vella Europa, va contar-me

que en el període dels anys 1890 al 1914, és a dir, en els vint-i-quatre anys anteriors, ultra els innombrables presents de llibres, màquines, aparellatges, etc., en metàl·lic solament, els donatius rebuts per la Columbia University, passaven de

27.270,000 dòlars.

Per això, amics, mentre no puguem disposar del que és nostre, tampoc podem assolir del tot el modern ideal de la cultura — *la carrera oberta a la intel·ligència* — realitzat pot dir-se a hores d'ara a la jove Amèrica, en «donar a cada desheretat de la fortuna un capital de mètodes i experiències».

Les beques escolars per a obrers. — Estic segur, i perquè n'estic us ho dic, que el dia que la Universitat Catalana sigui incorporada a la nostra vida, sigui una obra plenament nostrada, ens sobran els camins per a fer-la oberta als desheretats que en siguin mereixedors, i trobarem obstacles per a barrar-la als rics que en siguin indignes. Tindrà aleshores una solució franca el problema de la Universitat del Poble.

Tot esperant l'adveniment d'aquest demà, que la nostra voluntat colectiva podria fer imminent, jo us avenço, i prou bé sabeu que no m'agrada comprometre'm debades — i us ho dic perquè conec l'esperit dels incomptables amics que tenim a la Diputació de Barcelona — que en el pròxim Pressupost de la nostra Escola, i en la modesta mesura que la precària hisenda de les nostres incorporacions faci possible, s'hi consignarà una partida per a l'establiment de beques escolars que permetin als millors dels nostres l'assoliment dels graus darrers de l'ensenyament, a fi d'enriquir el tresor comú de la tècnica i del saber universal, amb les possibles aportacions de tantes fortes mentalitats obreres que no troben saó per a desenrotllar-se.

I no vull parlar-vos de cap altre projecte — les ampliacions de l'edifici, l'establiment de nous cursos, la creació d'altres seccions — perquè tot ha d'ésser obra de tots.

Un projecte de l'Institut d'Alumnes. — I ara, per a col·laborar al projecte dels capdavaners del vostre Institut, d'organitzar per l'any vinent un curs de conferències sobre «L'actual moment,

en la història de la Humanitat», acabaré aquest parlament començant a tractar del tema de la proposada sèrie monogràfica, però aturant-me solament en una mena de presentació, a remarcar la modernitat de l'industrialisme — entranya de la qüestió social — i a assenyalar la repercussió de la post-guerra en el camp de la cultura.

Els homes de significació i prestigi que successivament aniran ocupant aquest lloc, us mostraran aciençadament, en tots els seus caïres, la transcendència dels dies que vivim, us parlaran de les vies que menen al futur, de solucions immediates, d'utopies llunyanes, què sé jo!...

Modernitat de l'industrialisme. — Actors i espectadors a l'hora del drama de la història, mentre envissatgem francament les característiques de les edats pretèrites, se'ns fa difícil, per una deformació de perspectiva, percebre el moment que passa com un punt fonedís d'una evolució, i més que el trànsit sentim la permanència. I bé : ço que fonamentalment caracteritza la vida d'ara és obra de tres generacions.

Us parlava adés dels Estats Units. Per a assenyalar solament un cas, pendré un exemple del creixement industrial de la mateixa terra.

Era vers el 1764 que un home del poble, Hargreaves, un obrer que no sabia llegir ni escriure, inventava a Anglaterra la *màquina de filar*. Cap a la fi del segle XVIIIe s'establien a Amèrica les primeres filatures de cotó.

En 1804 hi havia solament quatre fàbriques de teixits. En 1811 n'hi havia vuitanta set, ocupant quatre mil obrers. Al cap de quatre anys, la indústria fabril ocupava vora vuitanta mil homes. Ara n'hi treballen uns tres cents mil.

Ja veieu, poc més d'un segle fa que la generalitat de les famílies americanes filaven i teixien la roba de llurs vestits. Avui en dia, ja no queda ni el record del teixir com a art domèstica. Tots els telers són a les fàbriques. I és cosa corrent que els operaris portin dotze màquines, que d'un cap de dia a l'altre fan més de 200 metres de teixit.

El problema del món. — La tècnica avança tan ràpidament, que l'evolució del viure social va quedant-se a rerassaga. Com remarcava Herkner, «no hauria estat prou el creixement del proletariat industrial per a plantejar el problema obrer. Ha tingut major importància el que aquesta nova classe no trobés espai en l'edifici aixecat per les èpoques anteriors en l'organització de la societat i de l'estat, per a assegurar-se una existència *conforme a la consciència dels temps*».

La consciència dels temps!

Recordem l'episodi del novel·lista rus. Això era en la vella Rússia dels tsars.

Per un camí, fent vies oposades, caminen un dia el ric i el miserable.

L'un és senyor de riqueses innúmeres : les terres vastes, pròdigament floreixen i fruiten pel seu plaer; per a endolcir el seu folgar, vassalls in comptables treballen amb dolor.

L'altre és el vagabund bandejat de les fressades rutes, qui avança amb passa feixuga pels marges de la vida, doblegat sots el pes de l'informe sarró, curull de rosegons i de deixalles.

Si arriben a creuar-se, el ric — qui sap si a punt d'oferir una almoïna — demana al miserable, plens de supèrbia la veu i l'esguard : « — Qui sou? »

I el vagabund, sentint damunt seu la vergassada d'un insult, es redreça estranyament, i, ple de tràgica dignitat, com un repte total de l'eterna humanitat sofrent, li escup al rostre la magna eloqüència d'aquests dos mots : « — *Un home!* »

Ara, cada u de nosaltres, davant de no importa qui, aspira a poder fer dignament, a la mateixa pregunta, la mateixa resposta : « — *Un home!* »

El problema del món — ho remarcava en començar el I Curs d'Humanitats — no és, sortosament, una simple qüestió provocada per la injusta distribució dels productes de la indústria, sinó, potser principalment, per la manca de consideració amb què el nostre règim industrial — contra totes les ètiques i totes les religions — tracta la personalitat dels obrers. Avui, el problema

social, és, essencialment, un problema de dignitat humana, és a dir, un problema de cultura.

L'endemà de la guerra. — Tothom ara ho veu clar : Acabada la terrible conflagració europea — la revolució més cruenta que mai s'hagi escrita en les planes de la història — entre les gents pacífiques del camp i de la vila, comença la lluita nova. El sotrac ha estat massa fort perquè l'equilibri pogués fer-se de cop i volta.

«Un materialisme sense grandesa s'havia apoderat dels homes. L'aire era feixuc al voltant nostre. El món — deia Romain Rolland — s'ofegava en un egoisme prudent i vil.»

I la guerra, amb tots els seus dolors, amb tot el seu horrorós seguici de malvestats, va esclatar. Com en una tràgica perpetuació del flagell bíblic, queia una pluja de foc damunt la terra envilida.

I mireu si el món ha fet via de pressa:

Aquella guerra que havien desencadenat uns afanys egoistes — de conquesta de mercats, de dominis del mar, *d'indrets asolellats*, de regions mineres, de comarques estratègiques — aquella guerra *materialista*, en fi, per dir la crua paraula, ha tingut més que tot, i per damunt de tot, i potser exclusivament, una transcendència moral i renovadora.

Els encimbellats conductors de pobles tenien oïdes, i no vien sabut percebre encara el panteix fatigós d'aquest monstre adormit que són els treballadors de tot el món — els plasmadors de la matèria i els laborants de l'intel·lecte — tenien ulls i no veïen, insensats, que, en els nostres dies, els imperialismes no eren ja possibles en la unitat moral del vell continent.

I així : volien fer una guerra per a esclavitzar als pobles i haurà estat una revolta per a alliberar-los — que pocs plets nacionals queden ja per a resoldre i l'hora s'acosta de les totals reivindicacions. Volien fer una guerra que revifés els odis ancestrals d'uns homes contra els altres, i marcarà en l'evolució humana la més ferma monjoia de germanor universal.

Sempre s'ha vist igual en la història dels pobles com en la mateixa història geològica dels móns : Quan es desencadenen

els grans cataclismes, de vegades per les causes més fútils, els elements superficials i secundaris queden anorreats de seguida, i brollen a la superfície i esclaten a la llum tots els problemes transcendents, totes les *questions éternes* que romanien ocultes, i es celaven moltes voltes a l'esguard dels observadors més atents.

I quan, després de l'esfondrament, arriben a esmorteir-se i aquietar-se les darreres convulsions del monstruós espasme i es fa l'equilibri altra volta, entre l'allau de ficcions esmicolades, les roques immortals s'alcen erectes de cara a l'infinit.

No hi ha espectadors ara.

Tots som actors d'aquest drama dels segles on es forja la nova organització social. En aquestes circumstàncies transcendents els homes de bona voluntat, que volen pau a la terra, han d'escollir les rengleres, han de pendre posicions. Ningú, absolutament ningú, pot romandre, *dignament*, amb els braços creuats. Cap excusa fóra passadora.

En aquesta hora, amics meus, el pecat d'*omissió*, és el més damnable dels mancaments possibles.

I jo us dic ara, estudiants de l'Escola Elemental del Treball, que la tasca més revolucionària, més fecundament revolucionària, que pot fer-se avui en el món, és la d'*instruir el poble*. I aquesta és la nostra.

L'assoliment de la llibertat nova. — Obrers de l'Escola Elemental del Treball;

Amics qui m'escolteu!

Els qui teniu l'ànima arborada pel foc de tots els idealismes, i sentiu tremolar dintre vostre aquest afany de perfeccionament: capteniu-vos de la transcendència d'aquesta hora única.

Sigueu sempre dignes de vosaltres.

Penseu en la vostra responsabilitat.

De poc serveixen en l'hora decisiva de l'actuació els lírics entusiasmes, les efusions cordials i les belles vaguetats utòpiques.

La perdurabilitat de les obres, està lligada a les grans lleis de la natura, on les ficcions no són possibles.

L'actuació eficaç ha de plasmar-se en estructures de tres dimensions, ordenades segons el ritme de la tècnica. I és necessari encara, que, per dessota d'aquesta ordenació tècnica, s'aguantin en la roca de l'ordre moral — l'ordre d'aquelles coses que *no es compten, ni es pesen, ni es mesuren*, de què ens parlava mestre d'Ors l'altre dia.

Els temps de les florides ignoràncies intuïtives són passats per sempre i ens cal amar la ciència per damunt de totes les coses, car — com deia un pensador francès de la darrera centúria — la ciència, i la ciència sola, pot retornar a la Humanitat aquesta cosa sense la qual no podria viure : un símbol i una llei.

Penseu que és la vostra una tasca d'abnegació i d'entusiasme, puix que cap dreuera fóra bona per atènyer la veritat, i no tenim altra via, per a acostar-nos a la conquesta de l'univers, que el camí del mètode científic, per on la pobra Humanitat avança amb menudes passes seculars.

Recordeu la vella anècdota : Es conta que Ptolomeu I — i això s'esqueia vint-i-tres segles fa — atret per l'anomenada d'Euclidi, qui professava la Geometria a l'Escola d'Alexandria, sentí desig d'ésser assabentat en la nova ciència, i encomanà al savi la redacció d'un compendi.

El temps passà, i un dia entre els dies arribava Euclidi al palau del monarca, amb un feixuc volum davall del braç.

«— Heu's aquí, senyor, l'obra que m'encomanàreu.» I el rei que li diu, signant amb esverament i meravella el volum ofert : «— Tot això cal apendre per a conèixer la Geometria? Cap camí més avinent no hi fóra?»

«— No, Majestat — diu que li féu el savi. — *No hi ha cap camí més planer, perquè els reis coneguin la Geometria.* No hi ha cap Geometria per a reis.»

No; no hi ha cap Geometria per a reis, com no hi ha cap Sociologia per a obrers.

Tingueu-ho present sempre : Solament per la cultura i la perfecció individual serà possible l'assoliment de la llibertat nova.

Acudiu, doncs, servant sempre viu l'entusiasme d'ara, dis-

ciplinats pel vostre imperatiu moral, als ensenyaments de la nostra Escola.

No us diré pas jo que davant de les lliçons dels mestres plegueu les ales del vostre pensament i acolliu passius i propicis — com una pluja d'or — les fórmules definitives que us seran donades, mateix que una gràcia tota externa a vosaltres. Sinó molt altrament : que les paraules de la càtedra, despertin constantment dintre vostre, com el furgar ininterromput d'una llavor, les inquietuds d'un seguit diàleg silencios.

Els vostres alts destins. — Tingueu confiança en vosaltres, i no us abandoneu al primer defalliment.

«La vida és dura — com deia Romain Rolland encara. — És un combat de cada dia pels qui no es resignen a la mediocritat de l'ànima. I un trist combat, gairebé sempre, sense grandesa, sense benaurança.»

Enfortiu més cada hora el vostre Institut d'Alumnes i Ex-alumnes, ànima de l'Escola. En aquesta vostra germanor hi trobareu les joies més pures.

Vosaltres, els millors, serveu aquesta càlida solidaritat d'hommes estudiosos, i la convicció entusiasta de l'èxit de la vostra obra.

I entre tots la farem, formosa i perfeta.

I com un nou temple en la ciutat, l'Escola del Treball serà la Universitat del Poble.

Amics, jo tinc un *credo* que comença:

«Crec en els alts destins del Poble de Catalunya...» —
R. CAMPALANS.

CONVERSES FILOLÒGIQUES. — X. — Malgrat quant s'ha dit contra llur admissió en la llengua literària, encara hi trobem usats profusament els gerundis en *guent* : *prenguent, diguent, beguent, caiguent, coneguent, absolguent, tinguent, vinguent, sapiguent, capiguent, volguent, valguent, siguent*, etc. ¿És que, per incúria dels nostres escriptors, la llengua literària no s'ha de veure mai desembarassada d'aquests gerundis? Admetre

sapiguent o *tinguent*, és una cosa així com si els castellans escriuissin *supiendo* i *tuviendo*.

¿Cal repetir que el gerundi té sempre el mateix radical que les formes del present d'indicatiu terminades en *em* o *im*? Si diem, en l'indicatiu, *prenem*, havem de dir, en el gerundi, *prenent*, i no pas *prenguent*; a diem, correspon *dient* i no pas *diguent*; a *bevem*, correspon *bevent*; a *caiem*, *caient*; a *coneixem*, *coneixent*; a *sabem*, *sabent*; a *cabem*, *cabent*; a *voler*, *volent*; a *valem*, *valent*; a *absolem* (no *absolvem*, com equivocadament diuen alguns), *absolent*; a *tenim*, *tenint*; a *venim*, *venint*; a *escrivim*, *escrivint*.

Així mateix direm *veient* (corresponent a *veiem*) i no pas *vegent*; *vivint* (corresponent a *vivim*) i no pas *visquent*. El gerundi de ésser és *essent* o *sent*, però no *siguent*.

I el mateix que els gerundis en *guent*, cal evitar els infinitius en *guer*. *Poguer*, *volguer*, *valguer*, *sapiguer*, *capiguer*, són dolents; cal dir : *poder*, *voler*, *valer*, *saber* i *cabre* o *caber*.

XI. — Si en el gerundi es sent a vegades *prenguent* en lloc de *prenent*, en canvi en el subjuntiu es sent alguns cops *prenem* i *preneu* en lloc de *prenguem* i *prengueu*, per exemple, quan es diu *Vol que ho prenem* en lloc de *Vol que ho prenguem*.

Quan en l'indicatiu diem *prenc*, *venc*, *vinc*, *valc*, *bec*, *ric*, *caic*, *moc*, *conec*, *visc*, etc., en el subjuntiu diem *prengui*, *vengui*, *vingui*, *valgui*, *begui*, *rigui*, *caigui*, *mogui*, *conegui*, *visqui*, etc., i el radical d'aquestes formes es manté en totes les formes del present subjuntiu. Aquest temps, en el verb *pendre*, és *prengui*, *prenguis*, *prengui*, *prenguem*, *prengueu*, *prenguin*. Cal dir, doncs, en el subjuntiu, *prenguem* i no pas *prenem*, *prengueu* i no pas *preneu*. *Prenguem* i *prengueu*, amb el mateix radical que *prengui*, són formes del subjuntiu; *prenem* i *preneu* són formes de l'indicatiu.

Dins el present de subjuntiu, a un singular *prengui*, correspon un plural *prenguem*; a *vengui*, *venguem*; a *valgui*, *valguem*; a *begui*, *beguem*; a *caigui*, *caiguem*; a *conegui*, *coneguem*; a *vulgui*, *vulguem*; a *pugui*, *puguem*; a *sàpiga*, *sapiguem*; a *escrigui*, *escriguem*; a *visqui*, *visquem*, etc. : *prenem*, *venem*, *valem*, *bevem*, *caiem*,

conixem, volem, podem, sabem, escrivim, vivim, etc., són formes de l'indicatiu i no pas del subjuntiu).

Si diem *Volem que vinguis* (subjuntiu), havem de dir *Volem que vingueu* (subjuntiu), i en canvi, direm *No saben si veniu* (indicatiu), com diem *No saben si vén*s (indicatiu).

XII. — Suposem un verb com *beure*, que fa, en el present de subjuntiu, *begui, beguis, begui, beguem, begueu, beguin*. Ja sabem que sovint es sent, en el subjuntiu, *bevcn* i *beveu* en lloc de *beguem* i *begueu*, com, per exemple, quan es diu equivocadament *Vol que us el beveu tot* en lloc de *Vol que us el begueu tot*. *Bevem* i *beveu* són formes de l'indicatiu, que en el present fa : *bec, beus, beu, bevem, beveu, beuen*. Com es diu, en el singular, *Sap que te'l beus tot* (indicatiu), però *Vol que te'l beguis tot* (subjuntiu), cal dir, en el plural, *Sap que us el beveu tot*, però no *Vol que us el beveu tot*, sinó *Vol que us el begueu tot*.

Suposem, doncs, un verb com *beure*, en què les dues primeres persones del plural del present de subjuntiu són *beguem* i *begueu*, diferents de les corresponents del present d'indicatiu, *bevem* i *beveu*.

Quan un verb així és el verb principal d'una oració imperativa, en la primera persona del plural cal dir sempre *beguem*, tant si l'oració és afirmativa com negativa : *Beguem-ne més. No en beguem tant*. Així mateix es dirà : *Prenguem-ne. No en prenguem. Resolguem-ho. No ho resolguem. Ajaguem-nos-hi. No ens hi ajaguem*.

Però en la segona persona del plural, cal dir *begueu* si l'oració és negativa, però *beveu* si és afirmativa : *No begueu tant, però Beveu-ne més*. Anàlogament : *No en prengueu, Preneu-ne. No ho resolgueu, Resoleu-ho. No us hi ajagueu, Ajaiu-vos-hi. No hi vingueu, Veniu-hi. No li escrigueu, Escriviu-li. No encengueu el llum, Encèneu-lo*.

La causa d'això és que en les oracions imperatives negatives el verb no es posa en imperatiu, sinó en subjuntiu, el mateix que en castellà (*No bebas. No bebamos. No bebáis*), mentre que en les imperatives afirmatives el verb es posa en imperatiu, i aquest

és idèntic al present de subjuntiu, llevat de les segones persones. L'imperatiu de *beure* és *beu, begui, beguem, beveu, beguin*. Per això en la primera persona del plural cal dir sempre *beguem*, i en la segona, uns cops *begueu* i altres *beveu*: *No aprenguem les nostres lliçons i vosaltres no aprengueu les vostres. Aprenguem les nostres lliçons i vosaltres apreneu les vostres.*

Cal fer una excepció per a aquells verbs com *dir, poder, voler, saber, i ésser*, que fan, en la segona persona del singular de l'imperatiu, *digues, pugues, vulgues, sàpigues, sigues*. En aquests verbs la segona persona del plural de l'imperatiu és idèntica a la del subjuntiu: *digueu, pugueu, vulgueu, sàpiguen i siguen*. Doncs, de la mateixa manera que s'empra la forma *diguem*, així en *No ho diguem* com en *Diguem-ho*, s'emprarà la forma *digueu*, així en *No ho digueu* com en *Digueu-ho*.

En un verb com *beure, beveu* és una forma d'indicatiu i d'imperatiu, i *begueu*, una forma exclusivament de subjuntiu; en un verb com *dir, dieu* és una forma exclusivament d'indicatiu, i *digueu*, una forma de subjuntiu i d'imperatiu. — P. FABRA.

Informació

Organismes de govern

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA.— *Exposició General Escolar.* — El Consell Permanent acordà el mes passat convocar una Exposició General Escolar de fi de curs, a totes les Escoles i altres centres mantenedors d'ensenyaments, que depenen econòmicament de la Mancomunitat, o que directament o indirectament són ajudats amb cabals del seu Pressupost, i a totes les altres Escoles o institucions de cultura, de conformitat amb les següents

Bases. — a) L'Exposició se celebrarà en els locals de la Universitat Industrial de Barcelona, des del dia 21 de juliol al 15 d'agost d'enguany, havent-hi de concórrer per obligació totes les entitats docents que sosté la Mancomunitat de Catalunya i les que figuren en consignació expressa en el vigent Pressupost, i, voluntàriament,

tots els centres culturals que aspirin a ésser premiats per la seva actuació en el camp de l'ensenyament.

b) Els establiments al·ludits trametran a l'Exposició els treballs executats pels alumnes durant el curs actual, en les classes de dibuix i altres de caràcter artístic, productes obtinguts en els laboratoris i altres llocs d'estudi, objectes executats en els obradors, i altres indrets de treball tècnic o escolar, i, en general, tota mena de treballs pràctics.

c) Així mateix, trametran, de tots els alumnes, quaderns dels problemes fets a les classes, llibretes de treball al laboratori, etc.

d) Acompanyaran la remesa de treballs escolars, les llistes dels alumnes matriculats a cadascuna de les classes, amb indicació dels que han acabat el curs i qualificacions obtingudes.

e) Sense que això sigui un requisit indispensable, les entitats docents i també els professors, individualment, podran adjuntar les Memòries que creguin convenients, explicatives dels mètodes d'ensenyament seguits, així com també es donaran facilitats perquè durant l'Exposició, els directors i professors d'ensenyaments que ho sol·licitin, puguin exposar, mitjançant la conferència pública, les idees pedagògiques per ells realitzades en les classes.

f) Els trametiments hauran de fer-se a les oficines del Consell de Pedagogia (Urgell, 187), abans del 13 de juliol, o, a tot tardar, en aquest dia; havent, la institució interessada, d'avisar el Consell en tenir a punt la remesa i abans de mobilitzar-la, per si aquell volgués llavors examinar els treballs triats.

g) Es destinarà una quantitat per a indemnitzar les entitats expositores de les despeses que els ocasioni el transport de tots els objectes que, a judici del Consell de Pedagogia, siguin considerats materials d'exposició.

h) A cada entitat expositora, en fer lliurament del material, li serà donat un rebut certificat de concurrència, als efectes de la percepció dels premis que s'esmenten en el paràgraf anterior, o de les parts de consignació que corresponguin als pagaments del mes d'agost endavant, sempre que es tracti d'entitats sostingudes o subvencionades per la Mancomunitat en partida expressa en el Presupost.

i) També seran concedits als expositors que en siguin dignes, diplomes de mèrit, els quals podran ésser tinguts en compte per concursos o premis o altres aventatges ulteriors.

j) El Consell Permanent de la Mancomunitat destina la quantitat de 6,000 pessetes per a premiar concretament a les entitats que més es distingeixin en l'ensenyament del Dibuix aplicat als Oficis. Aquesta quantitat podrà ésser concedida com a premi únic o repartida en fraccions, amb el ben entès que en aquest últim cas hi haurà d'haver, almenys, un premi, que no serà inferior a 2,000 pessetes.

k) El Consell de Pedagogia queda encarregat de donar compliment a aquest acord i se'l faculta per a resoldre tot el no previst en les presents bases.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. — Càtedra de Dret marítim. — La Comissió de Cultura ha elevat a l'aprovació de l'Ajuntament un dictamen propasant:

Que amb l'objecte d'atendre a l'ensenyança i major desenrotllament del Dret marítim, el qual, a les seves importants característiques essencialment mercantils d'universalitat, ofereix en son origen i desenrotllament una gloriosa tradició a la ciutat de Barcelona, s'acordi:

1.^r Crear una càtedra de Dret marítim que funcionarà amb caràcter autònom i a tenor de l'estatut, l'aprovació del qual es proposa.

2.ⁿ Que s'obri un concurs per a la provisió de l'esmentada càtedra, al qual efecte s'acompanyen, per a llur aprovació, les bases que regiran per al mateix.

3.^r Que la dotació que s'assigni al professor sigui de 6,000 pessetes anuals.

Centres docents i de cultura

ACADÈMIA DE BONES LLETRES. — Hospitals barcelonins. — En l'última sessió, D. Josep M.ª Roca va llegir un estudi dels hospitals barcelonins del segle XIV. És un treball basat en documents de l'arxiu, la qual cosa dóna una idea clara del què eren i com funcionaven aquells organismes benèfics.

L'estudi del Dr. Roca aclareix la confusió existent amb l'Hospital Desvilar o de Santa Marta, cedit en 1841 pel Municipi de Barcelona a l'Hospital de la Santa Creu, essent així que ja formava part del dit Hospital general des de la seva fundació, o sigui en 1401.

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL. —
Sessió científica. — Aquesta entitat ha celebrat sessió al Palau de la Generalitat, sota la presidència del P. Joaquim M.ª de Barnola.

El Sr. O. C. Rosset presentà una nota sobre la rara papallona «*Arctia Laitreillei*», God., i la seva última metamòrfosi; una altra el Sr. L. Pardo com a contribució a la parasitologia de l'anguila (*Anguilla vulgaris*) de València; el Sr. E. lias una comunicació geològica sobre el canvi de color de les «*Argiles poniènques*»; del Gmà. Senen, E. C., dos extensos treballs: «*Encore un peu de Botanique barcelonaise*» i «*Une seconde semaine d'herborisation dans la partie du littoral de Tarragone, comprise entre la Francolí et l'Ebre*»; el Sr. I. de Sagarra va donar compte d'alguns Lepidòpters de la illa d'Eivissa; el doctor Faura i Sans s'estengué en consideracions sobre les diferències de nivell de les aigües de l'estany de Banyoles, observades per N'Alsius; el dit Dr. Faura i el Dr. Cirera i Salse relataren alguns fenòmens òptics de les figures gegantines observades per En Montlló, de Sabadell, el primer, i personalment el segon, entrant en minuciosos detalls; el Dr. R. Zariquiey va donar a la institució un bonic peix «*Centrina vulpecula*», Bel. (nom vulgar *porc marí*), pescat en aigües d'Arenys; el P. de Barnola, va citar la curiosa observació de les femelles de la cuca de llum «*Lampyrus Reichei*», Duv. (*mauritanica* Oliv.), on s'ha vist la fosforescència en totes les anelles del cos, i de seguida enumerà algunes Hepàtiques de Sant Pere de Sallavinera i Subirats, acabant, finalment, per presentar un valuós treball, «*Catàleg de la Flòrula de la Mare de Déu del Mont*», tramès per En P. Vayreda, com obra pòstuma i inèdita del seu difunt pare, el notable botànic N'Estanislau Vayreda.

Acte seguit tingué lloc la sessió general ordinària biennal, en la qual, entre altres acords, com l'admissió dels nous socis presentats en l'actual semestre, proposta del Dr. Jeannel i el Sr. Harlé, com a membres corresponents, i aprovació de comptes de l'any 1919, es va acordar que, per la Junta directiva, es nomenés una ponència perquè presenti una modificació en els articles de l'estatut en el sentit d'obrir àmpliament les portes de la institució a tots els que vulguin laborar per al progrés de les Ciències Naturals, especialment de Catalunya.

INSTITUT D'ORIENTACIÓ PROFESSIONAL. — *Vista oficial.* — La Mancomunitat de Catalunya, la Diputació Pro-

vincial de Barcelona i l'Ajuntament de la Ciutat, visitaren el 4 del més passat les oficines que l'Institut d'Orientació Professional té instal·lades al carrer de Sant Honorat, 5, principal.

Com és sabut, l'Institut d'Orientació es dedica a guiar els escolars en el període d'iniciament professional, recomanant-los l'ofici o grup d'oficis per al qual, mitjançant anàlisi científic, els són reconegudes més aptituds, mentals o físiques.

L'Institut està acabant la recollida de dades que li permetran d'exercir una acció d'orientació col·lectiva. També va a començar una campanya en pro de l'organització científica del treball, per a la qual ja ha editat uns cartells en els quals es recomana als obrers, industrials i comerciants, que acudin a l'Institut per a ésser informats gratuïtament d'aquella científica organització.

També ha editat uns bells cartells amb dibuix de l'Obiols, en els quals s'invita el futur aprenent a acudir, abans d'escollir ofici, a les oficines i laboratoris de l'Institut.

Els encarregats dels laboratoris Psicomètric i Antropomètric, respectivament, mostraren el funcionament dels aparells de psicologia i antropometria professionals acabats d'arribar d'Harvard.

Fou repartit entre els concurrents a la visita oficial, el primer volum dels *Anals* de l'entitat. Aquesta publicació forma un gros volum de més de cent pàgines.

INSTITUT DE CULTURA I BIBLIOTECA POPULAR PER A LA DONA. — *Clausura de curs.* — El dia 20 del mes passat tingué lloc la clausura del curs d'enguany, amb els actes següents:

A les deu, missa, cantada pel cor d'associades, a l'església forana de la Casa de Misericòrdia. La senyoreta secretària va donar compte del resultat dels exàmens. Les alumnes premiades recolliren les respectives matrícules i diplomes.

Parlà En Vidal de Llobatera dient que els repartiments de premis donen sempre goig; el d'ara, és vivíssim, ja que s'hi ajunta el de la Mancomunitat, que segueix els passos d'aquesta institució i l'estima perquè el seu treball dona grans fruits. Tots estem obligats a procurar per ben aviat que el nou casal pugui acollir, no solament els presents, sinó als molts que esperen poder ajuntar la seva cooperació al vostre valuós treball. Retreu paraules d'un poeta francès que no fa gaire va visitar la nostra terra, i després, parlant-ne en una Revista, diu:

«Havia cregut veure a Catalunya escoles que prepararessin físicament els ciutadans de demà, per a triomfar amb els seus exèrcits i conquerir aquesta llibertat que tant espera el poble català; però, no, els catalans demostren tenir el ferm convenciment que no són les armes les que donen als pobles el seu triomf definitiu, sinó que és la cultura màxima l'única que els hi pot donar-la.»

Aquesta institució és una prova de la certesa del pensament d'aquest poeta de la nació germana. Jo en felicito la Junta directiva i el professorat i els prometo, en nom de la Mancomunitat, l'ajut necessari perquè aquest Institut arribi al seu major èxit.

Parlà després En Barbey adherint-se a les paraules del Sr. Vidal i retraient especialment el fet que l'Institut hagi obert camí a la dona catalana per a entrar francament a la vida civil; mercès a l'Institut són avui obertes a la dona noves vies de treball i estudi. Encoratjà a professors i alumnes a seguir la tasca començada i ofereix la cooperació de l'Ajuntament.

El Dr. Carles Cardó va donar gràcies als representants. Parlà de les matrícules i diplomes. Digué que aquests, en ells mateixos, no tenen cap valor, s'han de pendre com a estímul per a seguir avançant i obrir-se camí en la vida, que és ço que deu desitjar tot bon estudiant i és realment ço que dona escalf a l'actuació dels ciutadans en pro de la seva terra i d'ells mateixos.

SOCIETAT D'ESTUDIS ECONÒMICS. — *El dret de propietat.* — En Joan Mon i Pascual ha parlat sobre «Modificacions econòmico-socials en el dret de propietat immobiliària».

Després de justificar la transcendència del problema de la terra, en son doble aspecte de valor real i com a causa de producció de valors, va analitzar les diverses teories sobre el concepte i utilització de la propietat immobiliària, exposant la situació legal i efectiva d'aquesta a Espanya i afirmant la necessitat de reformar el Dret civil i immobiliari, aportant a aquesta classe de propietat un sentit econòmic i social.

En analitzar el dret de propietat va dir que s'han de considerar dos factors: el capital i la renda, la terra i els productes, o el que jurídicament se'n diu domini directe i l'útil, assenyalant com a solució l'augment del valor econòmic d'ambdós elements, intensificant la producció o renda i a la vegada desenterrant el valor del dret d'una propietat, portant-lo al mercat mitjançant títols repre-

sentatius de la quantitat declarada als efectes tributaris, fàcilment transmissibles i negociables, tenint assegurat amb garantia real, sobre la finca, un interès o renda mínima.

En això consisteix el que el conferenciant diu mobilitzar la propietat, i així potencialment s'emetria una fabulosa quantitat de paper moneda, l'encaix de la qual estaria en el dret real de les propietats.

Es va ocupar després, amb gran detall, de les institucions complementàries dels Registres : cadastre, Bancs d'emissió i descompte dels dits títols de propietat i instruments de crèdit, estudiant així mateix la parcel·lació i agregació de finques i la petita propietat o béns de família.

Manifestà el Sr. Mon que en l'aplicació de les dites reformes podria trobar-se solució als problemes socials de la terra, els quals s'han de solucionar dins d'un sentit antiuniformista, mitjançant la parcel·lació obligatòria de certs latifundis, les terres dels quals es concedirien als treballadors mitjançant el pagament d'un cànon temporal amortitzador del gravamen, i als propietaris un títol mobilitzable representatiu de llur domini directe.

Amb això i suprimint els intermediaris i explotadors de la terra, quedaria harmonitzat, mitjançant aquesta nova forma quasi enfitèutica, el greu problema de la renda de la terra i la compensació de l'inviolable dret dels propietaris, supeditat, però, a l'interès de la riquesa pública i al benestar social.

Catalunya, València i Mallorca

GIRONA. — *Els establiments de cultura.* — El senyor president de la Diputació de Girona, D. Agustí Riera, en representació del Consell Permanent, visità el mes passat les Escoles Menors de Belles Arts, de Llagostera i de La Bisbal, i les Escoles d'Arts i Oficis de Sant Feliu de Guíxols i de Palafrugell, incorporades a la Mancomunitat pel traspàs de Serveis de les Diputacions, amb l'objecte d'estudiar les reformes que hagin d'introduir-se en el règim de les dites Escoles per a llur major eficàcia. L'acompanyà com assessor en el seu viatge d'estudi, el secretari tècnic del Consell de Pedagogia, D. Rafael Campalans.

Els delegats del Consell foren amablement rebuts en totes les localitats pels directors de les Escoles i representacions dels Ajuntaments, que a tot arreu expressaren llur satisfacció per l'interès pre-

ferent que concedeix la Mancomunitat de Catalunya a l'obra de la cultura del poble.

MALLORCA. — Exposició d'art. — El dia 12 del mes passat va ésser inaugurada l'Exposició Regional d'Art, assistint-li l'Ajuntament en corporació, amb els macers, i gairebé totes les autoritats.

Aquesta manifestació d'art fou iniciada i promoguda, fa alguns mesos, pel regidor En Ferran Pou.

Han concorregut a l'Exposició pintors, dibuixants i escultors, no sols mallorquins, sinó també d'altres regions i nacions, que han fet les seves obres amb motius de Mallorca.

La Comissió organitzadora ha comptat amb l'ajuda inapreciable del mestre Hermen Anglada Camarasa, que ha presidit el jurat d'admissió d'obres, i ha contribuït no sols amb el seu nom gloriós, sinó amb treball material, a la instal·lació.

Aquesta s'ha fet en el local que serà Biblioteca Provincial, acabat ja fa temps, i encara no inaugurat.

L'acte fou solemne i, com a final, el batlle accidental va pronunciar un breu parlament d'obertura de l'Exposició, la qual es repetirà els anys vinents.

MOYA. — Conferència. — Al Foment Nacionalista Català Rafel Casanova tingué lloc una conferència científica, donada per l'eminent geòleg Rvnd. Joaquim de Barnola, S. J., versant sobre «Història cosmogràfica de les terres fins a la constitució de les de conreu» i «Estudi agronòmic de les terres i plantes».

Resultà l'acte agradable i atractiu, tant per la presentació de les projeccions, com per l'entesa i bella parla de l'il·lustre conferenciant.

MORELL. — Inauguració. — S'ha inaugurat solemniament l'entitat cultural «Centre de Lectura» i el seu local social.

SABADELL. — Concurs literari. — La Joventut Nacionalista d'aquesta població ha organitzat un concurs oferint valuosos premis.

TARRAGONA. — Conferència. — Al Centre Industrial, el conegut arquitecte tarragoní, En Josep M. Jujol, va donar, a invi-

tació de la Joventut Nacionalista, una conferència sobre el tema: «Riqueses artístiques de la Seu de Tarragona», i a l'endemà, com a complement de la conferència, es va fer una visita col·lectiva a la catedral.

La competència del conferenciant i l'abundor del tema, varen fer interessant la conferència del Sr. Jujol.

VALÈNCIA. — *Europa i el nacionalisme.* — La segona conferència del cicle obert per la societat nacionalista Nostra Pàtria estigué a càrrec del culte advocat valencianista N'Ignasi Villalonga, qui dissertà sobre l'actualitat europea en relació amb el nacionalisme.

El conferenciant féu un recorregut per tots els Estats europeus ressenyant els últims esdeveniments que s'han succeït en ells, sobretot per la influència del factor nacionalista.

Referint-se a Espanya, afirmà que l'esdevenidor és del nacionalisme: Hi ha el basc, el galleg, el català i altres. Els homes del nacionalisme català, siguin de dreta o d'esquerra, són superiors incomparablement als homes de la política madrilenya. A Euzcadi dona la casualitat que si algun home sobresurt pertany al grup basc. I el mateix passa als camps dels altres nacionalismes.

Catalunya — afegí després — amb la seva Mancomunitat, ha ascendit per damunt de totes les terres d'Espanya. El concert econòmic de les diputacions basques és una altra prova d'això. Mentrestant València té abandonats els serveis dependents de l'Estat, aquests mateixos serveis a què atenen les dues institucions esmentades.

Al final de son discurs, el senyor Villalonga féu una atinada distinció entre autonomia i separatisme, atribuint la confusió que existeix avui a la mala fe de les colles centralistes.

«*L'autonomia valencina.*». — L'última conferència donada a la societat nacionalista Nostra Pàtria, estigué a càrrec del culte advocat i secretari de la Unió Valencianista, En Josep García Conejos.

El dissertant s'ocupà de la forma en què podia organitzar-se una València autònoma i de la tasca que la vida moderna li assenyala. Entrant en el tema explicà la formació dels municipis i el seu funcionament actual a Espanya. Però tota obra municipal — afirmà — requereix l'autonomia, puix sols així passarà el municipi,

de simple recaptador de l'Estat, amb funcions excessivament restringides, a organisme amb vida pròpia i actuant benefactorament sobre els seus components.

Després afegí : Un dels serveis que pertanyen al municipi és l'ensenyament, en els seus graus elemental i professional. Aquest segon absorbeix entre nosaltres ben poques activitats. En canvi, a Catalunya hi ha una Universitat Industrial, que fins ha estat visitada per francesos, que anaren a estudiar la seva admirable organització, recordant, demés, el conferenciant, que ha estat convidada una comissió d'obriers valencians, els quals rebrien ensenyament gratuït, i aquesta és l'hora que encara no s'ha correspost a la invitació.

S'ocupà també del projecte de llei de reforma municipal, avui arxivat al Parlament, per a les capitals de més de 100,000 habitants, remarcant els aventatges del mateix. Féu, a continuació, la crítica de l'organisme artificial «Diputació», advocant perquè es converteixi en Mancomunitat de municipis, per la seva identitat d'interessos : les Mancomunitats resultants restablirien l'equilibri, constituint l'Estat regional o nacional, dintre d'una confederació ibèrica.

Amb aquest motiu exposà la constitució de l'Estatut de la Mancomunitat Catalana, posant de relleu la gestió que realitza en ordre als serveis públics (carreteres, telèfons, biblioteques populars, etc.), de la qual resulta una tasca superior a la dels governs madrilenys, i un brillant exemple a seguir per València i les altres regions i nacionalitats ibèriques.

El treball del Sr. García Conejos, pel seu caient constructiu, que palesava els beneficis pràctics del nacionalisme, causà la millor impressió en el públic, que aplaudí el distingit conferenciant durant el desenrotllament i al final de la conferència.

Estranger

ARGENTINA. — *Per la llengua catalana.* — Al Casal Català de Buenos Aires, el president de l'entitat, En J. Lleonart Nart, hi desenrotllà les seves conferències sobre llengua catalana, a prec de valuosos elements argentins, en la següent forma:

A) La llengua autòctona en els temps primitius. — Diferents teories sobre els orígens de la llengua catalana. — Els primers llenguatges que van contribuir al seu desenrotllament. — Influència grega.

B) Època romana. — Llatí clàssic i vulgar. — La seva influència en les llengües dels territoris sotmesos. — Diferents opinions.

C) Primers segles de l'Edat mitjana, v al x. — Llengües romanes. — Grups idiomàtics i societats polítiques que els van condensar.

D) Ressenya històrica del segle v al XIII. — Llengua d'Oc, sa formació i variants. — Documents primitius d'aquesta llengua. — Sa influència en la formació de les llengües neolatines. Sa literatura i caràcters principals. — Provençal, lemosí, català; origen i el per què d'aquests noms. — Els Trovadors i llur obra. Sa classificació i principals caràcters.

E) Segle XI. — Els Albigenses. — Creuada de la França del Nord contra la del Migdia (de la llengua de l'Oïl contra la d'Oc) i destrucció dels petits Estats d'Occitània.

El Català. — Fixació definitiva d'aquesta variant de la llengua d'Oc. — Sos caràcters principals.

Influència de les llengües d'Oc en la lírica Castellana i Galaic-Portuguesa. — Primers monuments literaris de les mateixes.

F) Segles XIII al XVIII. — Apogeu de la literatura catalana del XII al XV. — Els seus més grans poetes i prosistes. — Obres principals. — Sa decadència i causes que la produïren. — Èsterilitat de l'esperit català en haver d'expressar-se en llengua que no li és pròpia.

Segles XIX i XX. — Ressorgiment del català com a llengua literària. — Els Jocs Florals; concepte que aquest moviment mereix a Menéndez i Pelayo. — Modernes orientacions tendents a la universalització. — Els filòlegs davant aqueix ressorgiment. — Fixació i disciplina gramatical de la llengua.

G) Congrés de la llengua catalana en 1906. — Assistència i adhesió al mateix de les primeres figures mundials en el camp de la Filologia. — Estat actual del castellà a Catalunya. — Les llengües catalana i portuguesa tan espanyoles com la castellana. — No existeix per consegüent a Espanya una llengua nacional única. — Conclusió.

Totes les conferències foren extensament comentades en la premsa argentina.

PERÚ. — «La moderna poesia catalana». — La Prensa, del dia 25 de febrer, publica un extensíssim estudi, discret, de gran valor sintètica, sobre la moderna poesia catalana. És, sens dubte, en

mèrits, el primer treball de ploma estrangera sobre aquest aspecte del ressorgiment català. En retallarem alguns fragments:

«El artículo que publicamos es una revelación de la moderna poesía catalana, tan rica y original y, sin embargo, casi totalmente ignorada entre nosotros. En rasgos vigorosos y sintéticos a la vez que llenos de vida, colorido y animación, José Gálvez nos da a conocer, revelándonos la nota esencial y característica de su inspiración e interpretándonos acertadamente, una serie de selectísimos poetas, con los que su espíritu profundamente intuitivo ha sabido penetrarse.

«Cuando llegué a Barcelona, buscando ingenuamente la España que en mi adolescencia canté con latino orgullo, conocía muy poco de la literatura catalana. Unos cuantos nombres, una que otra versión castellana de Verdaguer, de Guimerá, de Ors, de Rusiñol, de Iglesias, de Mestres, era mi bagaje literario respecto a Cataluña, y aún lo poco que conocía era en mi mente como una continuidad de la literatura española de hoy. El problema del idioma no se me parecía claro y sorprendíame que escritores peninsulares que podían optar por un idioma tan difundido como el castellano, prefirieran, sin embargo, escribir en catalán. Lentamente, y sólo por obra de mi curiosidad intelectual, fuí comprendiendo la razón que asiste al catalán genuino para escribir en su lengua nativa, asimismo fuí aprendiéndola y conociendo su riquísima literatura.

«El espejismo de la unidad española, que puede deslumbrarnos en algún momento, se desvanece, como una sombra, al contacto de la realidad. Se palpa en España la variedad riquísima y la interdependencia de los matices ibéricos y entonces se percibe nítidamente que la síntesis espiritual y étnica que pudo ser tal vez en América, en España no se ha realizado, ni parece realizable siquiera. En Cataluña, especialmente, la diferencia es tan honda en todas las direcciones y sentidos, que asombra la tenaz supervivencia del nexo político. Y esta diversificación que arranca de las raíces mismas de la naturaleza y de la vida, se refleja en la literatura y en el arte con agudos y resonantes caracteres. Es, sobre todo, en el instrumento expresivo, donde se observa que la raza catalana ha conservado íntegra su vigorosa individualidad. El idioma catalán se perpetúa con estupenda fidelidad, reflejando el íntimo sentido de la estirpe, y además se perfecciona, se sensibiliza, se afina y se adapta a las inquietudes y urgencias de la vida moderna, enriqueciéndose prodigiosamente. Al

sentirlo en tráfigo cotidiano de la vida urbana y campestre da la sensación de un idioma espeso y vulgar, y el observador superficial podría engañarse creyendo, como creen algunos, que se trata de una lengua imperfecta, híbrida, mezcla del francés, del italiano y del idioma de Castilla, sin expresión superior ni corriente ideal, pero al conocerlo profundamente y al escucharlo en la canción, en la poesía y en el discurso, se advierte que alienta desde el ayer una muy alta idealidad y va seguramente por los caminos de la perfección, conducido por la mano de los grandes artistas y alimentado por la fecunda savia popular.

»Creada para Cataluña una época triste y miserable, cuando el mar Mediterráneo pierde su importancia comercial, ya abiertos al mundo europeo los derroteros que marcó el genio de Colón, perdida la influencia catalana por la acción de los Austrias y más tarde por la de los Borbones, desvinculada la región de Cataluña de la leyenda del descubrimiento y la conquista, aislada en sí misma sin tomar parte en la colonización de América — error esencial que apartó substancialmente Cataluña de Castilla — el idioma catalán decae y la literatura, por lo tanto, sufre un largo eclipse. Desposeído de su contacto con las aristocracias, se endurece y vulgariza, y aunque tiene en su haber obras como las de Raymundo Lulio y como las de sus regios cronistas, da lugar a que muchos de sus más altos espíritus, naturalmente atraídos por el resplandor que venía de Castilla, se sumen al movimiento gigantesco de la literatura castellana, como ocurrió con Boscan, hijo de Cataluña, que se enfila con los genios españoles de su tiempo y vuelca el glorioso sentido del Renacimiento en la soberana pompa de la lengua de Castilla.

»Aquel largo eclipse tiende un velo de sombra sobre el catalán literario; el idioma se circunscribe a expresar las necesidades mezquinas de la vida y el hombre de aspiración superior amolda su alma catalana al instrumento sonoramente expresivo del castellano. Apágase así, sin morir por cierto, el matiz genuino y el tributo que el alma catalana paga a la genial absorción de una literatura que le es extraña y peregrina, resulta en desmedro de la fiel expresión de la propia alma. Allí se forma y robustece la tosca expresividad del catalán del hombre de la montaña y del campo, que baja de tarde en tarde a la ciudad, donde se filtra y se mezcla, por obra del tráfico comercial y político, el habla dominadora, que el oficialismo introduce sin poder desalojar nunca la típica expresión de la espiritualidad de

Cataluña. Y esta fuerza popular, terrena y persistente, que no pueden desvanecer ni la ajena gloria ni la propia miseria, es la que conserva el obscuro legado que resplandecerá muchísimos años más tarde en el grito de fe y de esperanza de Buenaventura Aribau, cuando desde Madrid cantó el panorama, el alma y la lengua de su región querida; que se desborda en la patriótica vena de los Juegos Florales; que se presenta al Mundo en la vigorosa inspiración de un Verdaguer y que espiritualizada por un Maragall, se organiza en la ciencia lingüística de un Fabra y se afina y se eleva en la insuperable prosa de creador y de artista de un Eugenio d'Ors y en la poesía penetrante y perfecta de un Carner, de un Bofill y de otros que hoy cumplen, dentro de la revelación de su estirpe, la excelsa misión reservada sólo en un tiempo a los Dantes de Italia, a los Góngoras, Quevedos y Cervantes en España. Y no cabe suponer exageración en esta idea, conscientemente afirmativa en lo que se refiere al lenguaje, para quien se detenga a estudiar la magnífica ascensión del idioma catalán; sólo que hoy, junto a la obra de los artistas y poetas que fueron antaño la única impulsora culta, la ciencia lingüística y la exégesis doctrinal organizan y pulen con ese anhelo de perfección que es la más alta poesía de la ciencia.»

Segueix l'estudi de la Renaixença, dels Jocs Florals, de Verdaguer i Maragall, de l'Escola Mallorquina, estudis sobriament intel·ligents dels poetes d'avui... I acaba dient:

«Y es la verdad que conmueve y admira este desinterés del escritor catalán. Sabe que le leerán pocos, que muchos no darán a su obra sino el valor que suele darse a las literaturas regionales, y sin embargo dotado del sacro fuego de la propia superación, labora sus obras maestras, seguro de que el mundo no dejará desvanecer en el viento la voz que dice en catalán un nuevo ritmo de la total armonía. Y es ya así. En Inglaterra comienzan a interesarse por la literatura catalana. En Francia, *La Revue des Deux Mondes* ha encargado a la notable escritora Andrée Corthis un estudio sobre la literatura catalana; Rubén Darío y Rodó se interesaron vivamente por los poetas y escritores catalanes, y dentro de Cataluña mismo la tendencia expansiva de la raza comienza a asomar, plena y robusta, con la conciencia de su valor ya insigne.

«Quisiera aquí, en estas líneas, fijar aún más la impresión que yo guardo; revelar como es de filosófico entre los nuevos, Carlos Riba; como es de entusiasta y atrevido, Millás Raurell; de fino y culto,

Manent; de ágil y hondamente femenina, Clementina Arderiu; de abundante, Sagarra; de musical, Soldevila; de arbitrario, Gasol; de extraño y profundo aquel malogrado Joaquín Folguera, que en plena ascensión cayó para no alzarse más. Pero, de todos ellos habré de revelar algo en volumen de traducciones que tengo en preparación, y en el que cabrán los viejos trovadores y los poetas modernos, en una Antología que incorpore a la literatura castellana el fuerte y alto matiz que Cataluña tiene en la península ibérica, de la que amorosamente nos llega la blanca y luminosa síntesis en la que hoy el más vivo color y el más ardiente rayo es el que más allá del espacio extiende, desde su mar perennemente azul, sobre la curva gigantesca y gris de los océanos y los continentes el alma catalana.»

Comentaris

MÚSICA.— Les belles arts, que tenen un lloc tan important en la vida de l'home culte, reclamen major atenció en l'educació de l'infant. Únicament desvetllant en la generació entrant els gustos refinats, que són la glòria de l'esperit humà, podria demà obtenir-se una minva progressiva en l'ímpetu de l'ona de banalitat que amara les generacions adultes. La música hauria de regnar inspirada i pura en l'educació infantil en lloc dels vulgars cants escolars «instructius» que poc tenen que veure amb el gust musical. Són altament lloables en aquest sentit els esforços del professor de melòdica En Josep Barberà, qui porta realitzats valuosos estudis en una de les nostres millors escoles. Avui s'honora aquesta Revista publicant d'ell un fragment de la notable conferència sobre «El fet estètic musical en ses relacions entre productor i receptor», donada el dia 20 de febrer passat en un dels teatres de Barcelona per compte de l'Associació de Música da Camera, a la qual regraciem l'haver-nos-en facilitat la publicació.